

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

בשלה

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

כשהחכמה העליונה מתבארת

”חובר ברצון אבינו שבשמים” (לשון המחבר זי"ע)

תענוג הנפש:

משך חכמה המבואר

מושך ומאיר את עמקות החכמה בביאור משולב השווה לכל נפש הומיה

ביאורי חכמה | עיוני חכמה | פרקי תולדות מורחבים | פענוח אלפי ראשי תיבות ומראי מקומות | עימוד מרהיב ומשובב עין

אור הגאולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

בשלה

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

בשם הבעל שם טוב הקדוש זלה"ה על וימַעֲטוּ
וַיִּשְׁחוּ מַעֲצָר רָעָה וַיְגֹן' (תהלים קז ט). 'מעצֶר' הינו
מִזָּה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲצֵר מֵאֲתָנוּ רָעָה וַיְגֹן, על ידי
זֶה נִתְמַעַט וְנִשְׁפָּל גְבוּהַת הָאִישׁ, כִּי אֵיךְ אֶשָּׂא פְּנֵי
שְׂאֵנֵי אַחְטָא חֵס וְשְׁלוֹם וְהוּא גּוֹמֵל אוֹתִי כֵּל טוֹב:
(שפת אמת (בערזאן) קדושים)

אוצר פניני החסידות

ילקוט מאורי אור | הדינים נמתקים על ידי אמונה שכל היסורים הם לכבושים וכלים להסדים ..... **א**
שם משמואל | עקר מסירת האדם בעולם וזכיותו בהיותו עובר קשיים והסתרות ..... **א**
אורח לחיים | בקריעת ים סוף ראו ישראל את גדל אהבת השם אותם והבינו שכל יסוריהם במצרים היו מתוך אהבה ולא ענש ..... **ב**
פתוחי חותם | על ידי שחוחן ואמונה שהטרחת היתרה אינה מועילה בפרנסה יכול האדם לעסוק בתורה ..... **ג**
יסוד צדיק | על ידי אצנת הפן מלמד שנקבחה האמונה בלבבות נוסף לכך נמשך ממנה נס לזרות ..... **ד**
שפע חיים | גם המזונות והלקחם הטבעי הם גם גדול בקריעת ים סוף ..... **ד**
מעיין ההקמה | הציג מנשה לתפס את האדם בשתי בחינות | בחינה א' המעטת ערכו על ידי ענוה פסולה ועצבות ..... **ה**
דוואים בשדה | הרוצה לעבד את השם יתברך עליו לשבר תאוותיו הגופניות ולא ישיגן לשענות הנצר הרע שעליו להתנהג בדרך ארץ בין הבריות ..... **ו**
ילקוט מאורי אור | יש להאמין בצדיקים שכל דור שלא רק מה שרואים בהם זהו גדולתם אלא הם גבוהים מעל גבוהים ואין השגה במדרגתם ..... **ז**
אמרי יוסף | פעמים שפרפת הצדיק מסתרת בברכה קטמית וזאת מחמת היראה מהמקטרגים ..... **ח**
מרגיניתא דרבי מאיר | שתי בחינות בנוסעים לצדיק ..... **ט**
לקוטי אמרי חיים | לעיני בשר נראה שהצדיק מנדב דברים של מה בקר או בכל מלה ומלה מחדד יחודים ..... **ט**
דברי יואל | קשאין המעשים ראויים וכולה קדשת ארץ ישראל לברח ממקומה ..... **ט**
תורה אור | בחינת פלשתיים בקדושה הוא התגלות שמחה ודבקות לאין קץ וחינת פלשתיים בקדושה הוא ליצנות ..... **י**
סוד ישרים | גדל מעלת ישראל המקומים מצות בפשטות גם כשאנים יודעים הטעם ובוטחים בהשם יתברך ..... **יא**
פתוחי חותם | וזוהנהגו בכבדת' - הקב"ה הכביד על המקטרג שלא יוכל להזיק לישראל ..... **יב**
שפת אמת | מצד אחד הקדוש ברוך הוא נבדל מכל ומצד שני הוא משגיח ומנהיג הכל ומקבל עבודתנו ..... **יב**
אמרי חיים | מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה' - אי אפשר לומר שירה אלא על ידי הרחבת הדעת ושמחה ..... **יג**
לקוטי שירות | התאחדות עם ישראל בעת שירת השם מצד שהגיעה עד עצם קדושת נפשם ..... **יג**
מחשף הלבן | בעלילת ניצוצות הקדושה מהקלפות צוי השם שלם ..... **יד**
מחשף הלבן | בלתי יודעה והכרה בהשג"ת לא שף שתהיה העבודה שלמה ..... **יד**
אוהב חסד | שאלת החוזה מולוין זיע"א לרבי יצחק מראדוויל זיע"א והמענה שפתח לו פתח גדול בעבודת הבורא ..... **טו**
שפת אמת | בני ישראל בקשו למסור נפש לקב"ה אף בשעת האכילה ..... **טו**
לקוטי מוהר"ן | אכילת שבת כלה אלוקות גמור ..... **טז**
עטרת ושועה | אין העבודה שלמה אלא כאשר הנצר מסיתו ומתגבר עליו ..... **טז**
חן אהרן | התגברות על הנצר הרע היא רק בסיוע הבורא יתברך אולם דבר זה הוא סוד ואין לגלותו לכל ..... **יז**
אבני זרזון | בשפת שירה ובשביעי של פסח מתעורר כח שירת השם של משה ובני ישראל ..... **יז**
אגרא דכלה | יש לשוב בתשובה בסוף היום בזמן המנוחה ובערב שבת ובערב ר"ח ..... **יז**
חדושי הרי"ם | מתר לעשות תשובה בשבת ולהצטרע פיו שהוא כמילה הדיוקה שבת ..... **יח**

אוצרות ארוני הדורות

בית אהרן | פרעה בעצמו גרם ליציאת ישראל ממצרים קדם הזמן על ידי שהרבה והקשה עליהם את העשבות ..... **יח**
הרי בשמים | יוסף הצדיק צור למשה כדי לכנס את השבועה ..... **יט**
כן זוד | טעם חרסת מצרים שישאל חכמים עבדות וענוי ארבע מאות שנה ..... **כ**
פחד יצחק | מדיע בתחלה לא רצו ישראל לומר שירה ..... **כ**
צמח זוד | יראת ישראל לאחר שראו כמו עיניהם את פרענות מצרים ..... **כא**
פני זוד | עקר הנס היה בקריעת ים סוף ..... **כא**
באר לחי | המודה על הנס זוכה לנשים ונקללות אחרים ..... **כב**
כתב סופר | יראה ופחד להלל את ה' שהוא עשה פלא ..... **כב**
קהלת משה | נסיון הפן אם יטעמו בו טעמים שונים מלבד טעם פת במלח ..... **כב**
עפעפי שחר | מאחר וישנם שני סוגי מן הסתפקו ישראל ושאלו מה הוא ..... **כב**
זבח השלמים | הושע לא שמע למשה מחמת כבודו ..... **כג**
חזקוני | אכילת מן סעודת מלכה מלכה במוצאי שבת ..... **כג**
מליצי אש | סעודת מלכה מלכה משירי מאכלי שבת ..... **כד**
מקרא מפרש | אכילת סעודת מלכה מלכה כנגד הנס שגששה בו במדבר ..... **כד**
מנוחת יהודי | שאלת ישראל האם מתרים ללקט מן בשפת בשביל סעודת מלכה מלכה ..... **כד**
דברי שאול | מכת מריבת ישראל נודע שפונתם היתה לנסות את ה' ולא לבחון האם ראויים הם לנסים ..... **כה**
בריתי יעקב | מכה המחלקת באו לעון הגדול של נסיון ה' ..... **כה**
שבט סופר | משה רבנו הקפיד יותר על כבוד המקום והקב"ה חס והקפיד יותר על כבודו של משה ..... **כו**
מעשי צדיקים ..... **כו**
יומא דהילולא ..... **כו**
לה ..... **כו**
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... **לז**
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד ..... **מג**

נושאים בפרשת בשלח

אמונה בתוככי ההסתר

ילקוט מאורי אור

רבי מרדכי דב מטאמאטפיל זיע"א

הרינים נמתקים על ידי אמונה שכל היסורים הם לבושים וכלים לחסדים

ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה (טו). נראה לבאר הפסוק הזה על פי הירוע דמאת השם יתברך לא יצא שום רע חס ושלום רק טוב, ואף אם חס ושלום רואה האדם כי צר לו ויש חס ושלום עליו התגברות הדינים, ידע האדם כי הגבורות המה רק לבושים וכלים להחסדים, והחסדים המה נסתרים בהם – אך המה מלבשים בגבורות כדי לעוררו לתשובה ויבדומה.

אך צריך לזה התחזקות האמונה להאמין בזה באמונה שלמה, ולזה המאמין האמתי יחשב גם הגבורות לחסדים ומקבל היסורים בשמחה, ועל ידי זה זוכה שנמתקין הגבורות מעליו ונשפעים עליו חסדים נגלים, אבל זה שאיננו חזק באמונה לא יוכל להאמין כי הגבורות המה חסדים.

באר הכתוב 'ויבאו מרתה וגו' על דרך הג"ל

והנה ידוע כי מים רומזים לחסדים נגלים כי ידוע מספרים הקדושים, ומרה רומזת לצרות ויסורים, כמאמר הכתוב 'קרא לי מרה וגו' (רות א ט). וזה ויבאו מרתה, כשחס ושלום באים צרות ויסורים על האיש הישראלי, ולא יכלו לשתת מים ממרה, הינו כי לא יכלו לקבל היסורים באהבה ולהאמין שגם היסורים המה חסדים כרמוז בתבת מים, וזה ולא יכלו לשתת מים ממרה.

והטעם לזה אומר הכתוב כי מרים הם, על שהמה בעצמם היו מרים, כי לא היו חזקים באמונה והיה חסר להם הרבה ברוחניות, ולזה לא יכלו לקבל היסורים באהבה ולהאמין שגם המה לטובה וטוב גנוז בגנייהו. ולזה וילנו על משה (פסוק כד) רומז לצדיק הדור.

ויצעק משה אל ה' ויורהו ה' עץ (פסוק כה) רומז לתורה הנקראת עץ חיים, וירמז למאמר הכתוב 'אשרי הגבר אשר תספרנו ייה ומתורתך תלמדנו' (תהלים צד יב), הינו כי הורהו ה' ש'למד את בני ישראל כי גם היסורים המה לטובה וטוב גנוז בגנום.

וימתקו המים, שהרגישו מתיקות היסורים אשר באמת המה חסדים בחינת מים, וזה 'ושם נסהו', שנסהו אם יקבל. וזהו 'ויאמר אם שמוע תשמע וגו' כי אני ה' רפאך' (פסוק כו), כי מזה עצמה מתקן רטיה והוא בעצמו רפאך:

שם משמאל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

עקר מטרת האדם בעולם וזכותיו בהיותו עובר קשים והסתרות

ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור (טו כב), ובר"ש: הסיעם על כרחם. הינו שישראל דבקה נפשם באהבה למעלה מהטבע ולא יכלו להפרד, אף אין זה תכלית הכונה, שהנשמה למעלה איננה חסרה מאומה, ולמה נשתלחה לעולם הזה העולם הטבעי, אלא כדי לזכך גם את הטבע ולעשותו כולו קדש.

נושאים בפרשת בשלה

שִׁפְרָשׁ רִשׁוֹי (שמות יב ו) הִזָּה רַבִּי מִתְיָא בֶן חֲרֹשׁ דּוֹרֵשׁ הַגִּיעַ הַשְּׁבוּעָה לְאַבְרָהָם לְגַאֲלָא אֶת בְּנָיו וְלֹא הִזָּה הִזָּה בְּיָדָם זְכוּת שְׁנֵאמַר וְאֵת עָרָם וְעָרְיָה וְנָתַן לָהֶם שְׁתֵּי מִצּוֹת וְכוּ'.

וּכְשָׁבָא מֹשֶׁה אֶל יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לָהֶם הַסִּימָן פֶּקֶד פֶּקֶדְתִּי שְׂאֵמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְגַאֲלָם הַתְחִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֶצֶת לְדַעַת ה' עַל פִּי הָאָמוּנָה וְהַקְבָּלָה. כִּי מִקֶּדָם שָׁבָא מֹשֶׁה לְגַלוּת בַּחֲנִית הַדַּעַת שֶׁהִיָּה בְּגִלוּת מִצְרַיִם הִזָּה נִשְׁכַּח שֵׁם ה' מִפִּיהֶם עַל יְדֵי כְּשָׁפִים וְעִבּוּדָה קָשָׁה שֶׁל מִצְרַיִם, וּכְשָׁבָא מֹשֶׁה אֶל פְּרַעֲהַ הַכַּבִּיד פְּרַעֲהַ הַעִבּוּדָה עֲלֵיהֶם בְּיֹתֵר שֶׁהִיָּה מִקֶּדָם כְּמוֹ שְׁנֵאמַר 'תִּכְבַּד הַעֲבָדָה עַל הָאֲנָשִׁים' (שמות ה ט).

וְאִם בֶּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ מְבִינִים זֶה שֶׁלֹּא הִזָּה בְּיָדָם זְכוּת מַעֲצָמָן בִּיּוֹן שְׁנִשְׁכַּח שֵׁם ה' מִפִּיהֶם, רַק שֶׁהֵם נִגְאָלִים בְּזְכוּת אַבוֹת, וְגַם בֶּן רֵאוּ כַּבֵּד הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר נָתַן עֲלֵיהֶם כְּאֲשֶׁר בָּא מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן אֲלֵיהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁהִתְחַיְּקוּ עֲצָמָם קֶצֶת בְּדַעַת עַל יְדֵי הַסִּימָן וְהַקְבָּלָה סְבִירוֹ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ אֵין אוֹהֵב אוֹתָם, וְאֶדְרָבָה מִכָּה אוֹתָם בְּסִיּוּרִין עַל שְׁנִשְׁכַּח שֵׁם ה' מִפִּיהֶם רַק בְּזְכוּת אַבוֹת הוּא רוֹצֵה לְגַאֲלָם.

אֲכַל כְּשָׂאוֹ יִשְׂרָאֵל הַטּוֹבָה הַגְּדוּלָה שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לָהֶם שֶׁפִּלַּט הֵימָּן אֶת הַמִּצְרַיִם עַל שִׁפְתּוֹ כְּמוֹ שִׁפְרָשׁ רִשׁוֹי וְ"ל כַּפְּסוּק זֶה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: שֶׁפִּלַּט הֵימָּן עַל שִׁפְתּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ: יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁם שְׁאֵנוּ עוֹלִין מִצַּד זֶה כִּף הֵם עוֹלִין מִצַּד אַחֵר רַחוּק מִמֶּנּוּ וְיִרְדְּפוּ אַחֲרָיו, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

וּכְמִדְרָשׁ מְבֹאֵר יוֹתֵר, שֶׁרָאָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הַנוֹגֵשׁ הַמִּצְרִי אֲשֶׁר הִזָּה נִגְשׁ עֲלָיו לְכַבּוֹד הַעֲבוּדָה וְהִזָּה מִכָּה אוֹתוֹ, רָאָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הַנוֹגֵשׁ שֶׁלּוֹ מֵת

וְעַקֵּר זְכוּת הָאָדָם בַּהִיּוֹת מֵאִיר אַף בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ, וְכֵמוֹ שְׁנֵאמַר 'וְתַקֵּם בַּעוֹד לִי לָהּ וְתַתֵּן טָרֶף לְבִיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ' (משלי לא ט), וְכַתִּיב (פסוק יח ט) 'טַעֲמָה כִּי טוֹב סִתְרָה' – אֵימְתִי בְּזִמָּן – לֹא יִכְפֶּה בְּלִילָה גֵרָה'.

וְזֶה וַיִּסַּע מֹשֶׁה עַל כְּרַחֲמֵי לֵילֶךְ לְמַדְבַּר שׁוּר, הִיגֵו שֶׁהִסְתַּפְּלוּת [שְׁבוּעָה הַקְּדוּשׁ (ח"ב ב) פֶּרֶשׁ 'שׁוּר' אֶסְתַּפְּלוּתָא] תְּבוֹא מִכַּח הַמִּדְבָּר מְקוֹם נִחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וַיִּגְבְּרוּ וַיִּנְצְחוּ אֶת כָּל אֱלֹהִים, וְכֵמוֹ שֶׁהִיָּה כָּל עֲנִין תְּהִלּוּכּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר. וְזֶה לְמוֹד לְכָל אָדָם לְזַכֵּר שֶׁעַקֵּר הַזִּמָּן לְזְכוּת הוּא הַיּוֹקָא בִּימֵי חֹשֶׁךְ וְהִסְתַּרּוּת, וְאֵז נִתְקַיֵּם 'הַעֵם הַהוֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רֵאוּ אוֹר גְּדוּלָה' (ישעיה ט א), בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן:

אורח לחיים

רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים מְזוֹלְטוֹב זִיע"א

בְּקִרְיַת יָם סוּף רֵאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת גְּדֵל אַהֲבַת הַשֵּׁם אוֹתָם וְהִבִּינוּ שֶׁכָּל יְסוּרֵיהֶם כַּמִּצְרַיִם הָיוּ מִתּוֹךְ אַהֲבָה וְלֹא עֲנִשׁ

וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שִׁפְתֵי הַיָּם וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' כַּמִּצְרַיִם (יד ל-לא).

לְהַבִּין מַה שְׂאֵמַר הַיָּד הַגְּדוּלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם, הֲלֹא יָד הַגְּדוּלָה הוּא חֲסִידִים וּבְמִצְרַיִם עָשָׂה בָּהֶם דִּינִין הַנִּקְרָא יָד הַתּוֹקָה כְּמוֹ שְׁנֵאמַר 'כִּי בְיַד תּוֹקָה הוֹצֵאָה ה' מִמִּצְרַיִם' (שמות יג ט). וְגַם מַה שִׁיָּף זֶה הַפְּסוּק 'וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָה' לְפָסוּק שֶׁלְּמַעַלָּה מִמֶּנּוּ שֶׁרֵאוּ אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שִׁפְתֵי הַיָּם.

וְנִרְאָה דְּיִדּוּעַ דִּיצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא הִזָּה בְּזְכוּתָם רַק בְּשִׁבִיל הַשְּׁבוּעָה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם לְגַאֲלָם, כְּמוֹ

‘וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם הוּא מִלְשׁוֹן הַבְּנֵה

וְהִנֵּה רש"י ז"ל כתב בפרשת וַיֵּרָא על פסוק 'וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים וְכוּ' וַיֵּרָא וַיִּרְץ וְכוּ' (בראשית יח ב), הַרְאִשׁוֹן כְּמִשְׁמָעוֹ וְהַשְׁנִי לְשׁוֹן הַבְּנֵה עֵינַי שָׁם, וְכֵן בְּכָאן 'וַיֵּרָא' הַרְאִשׁוֹן רֵאיוֹה מִמֶּשׁ – שָׂרְאוּ מִצְרַיִם מֵת עַל שִׁפְתַי הַיָּם, וְהַשְׁנִי 'וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם' הוּא לְשׁוֹן הַבְּנֵה, מִחֲמַת שְׂרָאָה כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵיהֶם אֲשֶׁר מֵתוּ עַל שִׁפְתַי הַיָּם עַל יְדֵי הַיָּם שֶׁפִּלְטָם הַיָּם.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה הוּא חֲסִדִים גְּדוּלִים אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יְתָבְרָךְ לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵיוּ מְבִינִים שָׂגֵם בְּמִצְרַיִם שֶׁהִכְבֵּד הָעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם הָיוּ גַם כֵּן חֲסִדִים גְּדוּלִים שֶׁהֵיוּ צָרִיכִין לְעֵשֶׂב מֵרַק כִּזְהוּ שֶׁתִּכְבֵּד הָעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם. וְכַמְדָּמָה לִי שֶׁקְרוּב לְזֶה שֶׁמַּעֲתִי מִפִּי הִרְבּוּ בּוֹעִינָא קְדִישָׁא הַחֲסִידֵי הַמְּפָרָסִם מוֹרְנוּ הִרְבּוּ מִשְׁלֵם זִסְמָאן מִקְהֵלָה קְדוּשָׁה אֲנִיפְאֵלִי:

אמונה בתוך טרדות הפרנסה

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחיצינא זיע"א

על ידי בטחון ואמונה שהטורחה היתרה אינה מועילה בפרנסה יכול האדם לעסוק בתורה

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה הֲנִי מְמַטִּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנֻסְנוּ הַיֶּלֶד בְּתוֹרַתִי אִם לֹא (טו ד)

אֲפָשֶׁר לְרַמְזוֹ עַל כֹּל הַעוֹסֵק בְּתוֹרָה דְּצָרִיף לְהִיּוֹת בְּטַחֲוֹנוֹ בַּה' יְתָבְרָךְ, וְלֹא יִהְיֶה לְהוֹט אַחֵר קְבוּץ הַמָּמוֹן, שֶׁיִּחְשַׁב בְּדַעְתּוֹ לֹא מִשְׁיָהִינָה לֹא מִמּוֹן וְיִהְיֶה מְזוֹנוֹ מִצוּי בְּיָדוֹ אִם יִהְיֶה לְבוֹ פְּנֵי לְעֵסֵק בְּתוֹרָה, דְּעַל זֶה אָמַר הַתַּנָּא (אבות פ"ב מ"ד) וְאֵל תֹּאמַר לְכִשְׂאֵפְנָה אֲשַׁנָּה

עַל שִׁפְתַי הַיָּם, וַיִּכְדָּבֶר זֶה רֵאוֹ יִשְׂרָאֵל אֲהֲבָה גְדוּלָה מֵהַשֵּׁם יְתָבְרָךְ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא רָצָה שֶׁיִּלְכוּ כַּמָּה יָמִים בְּפַחַד זֶה שְׂמָא יַעֲלוּ הַמִּצְרַיִם מִצַּד אַחַר רְחוֹק מִמֶּנּוּ וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו.

וְכִיּוֹן שָׂרְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר זֶה אֲהֲבַת הַשֵּׁם יְתָבְרָךְ עֲלֵיהֶם מִמֶּשׁ, לֹא בְזִכּוֹת אַבוֹת, כִּי בְזִכּוֹת אַבוֹת מִחֲמַת שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁבוּעָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ לְגַאֲלָם הִיָּה דִּי שֶׁיִּגְאָלֵם וַיֵּצְאוּ בְּפַחַד, אֲלֵא רֵאוֹ הַיָּם שֶׁפִּלְטָם הַיָּם עַל שִׁפְתּוֹ וַיֵּרָאוּ כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הַמִּצְרִי שֶׁלֹּו הַמָּבָה אוֹתוֹ וַיֵּצְאוּ כֻלָּם מִן הַיָּם אַחֵר כֹּף בְּשִׁמְחָה.

וְאִזּוֹ כִּיּוֹן שָׂרְאוּ יִשְׂרָאֵל אֲהֲבָה גְדוּלָה מֵהַשֵּׁם יְתָבְרָךְ עֲלֵיהֶם מִמֶּשׁ לֹא בְזִכּוֹת אַבוֹת, הָיוּ מְבִינִים שָׂגֵם בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר הִכְבֵּד הָעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם כְּאֲשֶׁר בָּאוּ מִשָּׁה וְאֶחָד אֶל פְּרַעֲזֵה הִיָּה גַם כֵּן אֲהֲבָה גְדוּלָה מֵהַשֵּׁם יְתָבְרָךְ עֲלֵיהֶם.

משל מאב המרפא את בנו בחזקה ובעל כרחו שרק כאשר מתגדל הבן מבין את רחמי האב עלי

כְּאֲשֶׁר רָאָה אָבִיו לְבָנוֹ הַקָּטָן חוֹלָה וְצָרִיף לְרַפּוּאוֹת מְרִים מְאֹד עַל יְדֵי הַרּוּפְאִים וְאִין הַבֵּן הַקָּטָן רוּצָה לְקַבֵּל וְלֶאֱכֹל אוֹתָם, אִזּוֹ אָבִיו פּוֹתֵחַ פִּי בְּחֻזְקָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּי הַרּוּפְאוֹת אֲשֶׁר הֵם מְרִים מְאֹד, וְהִבִּין הַבֵּן שֶׁאָבִיו שׁוֹנֵא אוֹתוֹ, רַק אַחֵר כֹּף כְּשֶׁנִּשְׁתַּדְּלֵה הַשֶּׁכֶל אֲצֵל הַבֵּן וַרְאָה אֲהֲבַת אָבִיו אֵלָיו שֶׁזֶה שֶׁהִיָּה נוֹתֵן לוֹ הַרּוּפְאוֹת אֲשֶׁר הֵם מְרִים מְאֹד שֶׁנִּתֵּן לְתוֹךְ פִּי בְּחֻזְקָה הִיָּתֵה אֲהֲבָה יְתָרָה אֵלָיו וְהִיָּה מֵרַ לְאָבִיו בְּיוֹתֵר שֶׁעָשָׂה כֹּחַ זֶה לְבָנוֹ וְלִפְתַּח פִּי בְּחֻזְקָה וְלִתֵּן הַמֵּר מְאֹד לְתוֹךְ פִּי, וּמִחֲמַת שֶׁהִבִּין אָבִיו שֶׁזֶה רַפּוּאוֹתוֹ הִיָּה מְצַטְעֵר וְעָשָׂה לוֹ זֹאת, וְכֵן יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹן שָׂרְאוּ אֲהֲבָה גְדוּלָה לָהֶם מֵאֵת הַשֵּׁם יְתָבְרָךְ עַל יְדֵי הַיָּם הַבִּינּוֹ שָׂגֵם בְּמִצְרַיִם שֶׁהִכְבֵּד הָעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם בְּיוֹתֵר הִיָּה גַם כֵּן אֲהֲבָה יְתָרָה.

נושאים בפרשת בשלח

כאלו משה בעצמו אומר 'פֶּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶל מֹשֶׁה'.

אלא שְׂבָכֹנֶת הַכְּתוּב לְרַמֵּז שְׁנֵי טַעְמִים עַל צְוֵי הַנְּחָת הַמֶּן לְמִשְׁמֶרֶת. א, לְמַעַן יֵרָאוּ אֶת הַלְּחָם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אִתְּכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אַרְבָּעִים שָׁנָה רְצוּפוֹת, וְעַל יְדֵי כֹּף נִקְבְּעָה הָאֱמוּנָה הַיָּטִב לְזִכְרוֹן עוֹלָם, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכְּרוּ יוֹתֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם.

ב, לְהוֹרוֹת לְדוֹרוֹת בְּשַׁחוֹן בְּעֵינֵי הַפְּרָנְסָה, שֶׁשֶּׁפַע בְּדָרְךָ נָסִי לֹא יִפְסַק לְעוֹלָם לְמֵאֲמִינִים בְּה, וְתִמְדִּיר יֵרָאוּ נָסִים בְּעֵינֵי פְּרָנְסָתָם, לְמַעַן יִבְטְחוּ בְּה' וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְגֹזֵל וּלְכַחַשׁ וְלַעֲשׂוֹת עוֹל בַּמִּשְׁקָל וּכְדוּמָה.

והנה לְטַעַם הָא' שֶׁהוּא לְקַבִּיעַת הָאֱמוּנָה וּלְזִכְרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם מִסְפִּיק עֲצָם רְאִית הַצְּנֻצָּנֹת לְמַעַן יֵרָאוּ אֶת הַלְּחָם וְגו' וְאֵין נִפְקָא מִנָּה מִי שֵׁינִיחַ אוֹתָהּ, אוֹלָם לְטַעַם הַשְּׁנִי, שֶׁהוּא בְּכַדִּי שִׁימֶשֶׁךָ הַנֶּס לְדוֹרוֹת, הֵיוּ צְרִיכִים לְכַנֵּן בְּשַׁעַת הַנְּחָתָה 'פֶּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶל מֹשֶׁה' וְהֵיחָה צְרִיף לְהִיּוֹת הַנְּחָתָה עַל יְדֵי אֲהָרֹן:

שֶׁפַע חַיִּים

רַבֵּי יְקוֹתִיאֵל יְהוּדָה מִצְאֵנֹז זִיע"א

גַּם הַמְּזוּנוֹת וְהַלְּחָם הַטְּבָעִי הֵם נֶס גְּדוֹל כַּקְרִיעַת יָם סוּף

כָּל מְזוּנוֹתָיו שֶׁל כָּל אָדָם, בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן, הֵם נֶס גְּדוֹל כַּקְרִיעַת יָם סוּף מִמַּשׁ שְׁעוֹשֶׂה הַשֶּׁם וְתַבְרָךְ עִם הָאָדָם בְּאֶפְן פְּרָטִי. כָּל אָדָם צְרִיף לְהַשִּׁיג אֶת מִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים, לְהֶאֱמִין וּלְהַתְּבוּנָן לְעַמֵּק, שְׁגֵם הַלְּחָם הַטְּבָעִי שֶׁהוּא מְכַנֵּס לְפִיו מְדֵי יוֹם, הוּא מַעֲשֶׂה נָסִים, כִּי מִי גֵתֵן כַּח לְתַבּוּאָה לְצִמְחָה וּלְפִרְחָה, לוֹלֵא

שֶׁמָּא לֹא תִפְנֶה. אֲלֵא יִשִּׁים בְּטַחוּנוֹ בְּה' וַיֹּאמֶר הַכֹּל בְּיָדוֹ וְתַבְרָךְ, וּמָה שֶׁרְאוּ לִי יְבוֹא לִי, וְהַעֲקָר הִיא עֲבוֹדַת ה'. וְאֵם לֹא יִתְהַלֵּךְ בְּדָרְךָ זֶה, אִי אֶפְשֶׁר לוֹ לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

הַרְמֵז בַּפְּסוּק

וַזָּהוּ שֶׁאִמְר הַגְּנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמֵר, צְרִיף שֶׁתְּדַעוּ שֶׁהַפְּרָנְסָה תְלוּיָהּ בְּיָדֵי, וְהַטְרַחָא יִתְרָה שֶׁטּוֹרְחִים בְּנֵי אָדָם הִיא לְחַנּוּם, וְזָהוּ הַגְּנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, אֲנִי הוּא הַמְּמַטִּיר וְהַפְּרָנְסָה הִיא בְּיָדֵי.

וּלְכֹן הָעַם לֹא יִהְיוּ הַלוֹטִיִּם לְאַסֵּף הַמְּמוֹן, רַק יִבְטְחוּ בְּה' וַיִּצְאוּ וּלְקַטּוּ דִבְרֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ, וּבְזָה יִהְיֶה נִפְר הַיֵּלֶךְ בַּתּוֹרָתִי אִם לֹא, דָּאֵם יִבְטְחוּ בְּה' בְּזָה יְבוֹאוּ לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה כְּרְאוּ, וְאֵם לָאוּ, וְדַאי יִתְבַּשְׁלוּ מִן הַתּוֹרָה, וְזָהוּ הַיֵּלֶךְ בַּתּוֹרָתִי אִם לֹא:

יְסוֹד צִדִּיק

רַבֵּי שְׁלֵמָה מְזוּנְעֵהִיל זִיע"א

עַל יְדֵי צִנְצְנַת הַמֶּן מַלְמֵד שְׁנֹקְבָעָה הָאֱמוּנָה בְּלִבְבוֹת נוֹסֵף לְכַךְ נִמְשָׁךְ מִמֶּנָּה נֶס לְדוֹרוֹת

בַּפְּסוּקֵי הַמֶּן: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה' מֵלֵא הַעֲמֵר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יֵרָאוּ אֶת הַלְּחָם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אִתְּכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֲהָרֹן קַח צִנְצְנַת אַחַת וְתֵן שְׁמָה מֵלֵא הַעֲמֵר מִן וְהַנַּח אֹתוֹ לְפָנָי ה' לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם. כַּאֲשֶׁר צָוָה ה' אֶל מֹשֶׁה וַיַּנְחֵהוּ אֲהָרֹן לְפָנָי הַעֲדַת לְמִשְׁמֶרֶת (טז לֵב-לד).

יש לְהִבִּין לְשֵׁם מָה כְּתוּב שְׁנֵי פְעָמִים 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה', וְכֵן לְשֵׁם מָה חוֹזֵר הַכְּתוּב 'פֶּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶל מֹשֶׁה', וְכֵן יש לְדַקְדַּק שְׁנֵרְאָה

אין שום הבדל בין סיר הבשר והלחם שהיה במצרים, לבין באר המים והמזן שירד במדבר, כי הכל בגדר מעשי נסים. כן אין הבדל בין לחם שאוכלים בטבעיות, למן שהוא לחם שירד מן השמים, רק ששל לחם רגיל מברכים המוציא לחם מן הארץ, ועל המזן ברכו המוציא לחם מן השמים (ראה בני יששכר שהובא לעיל), אבל לכד מזאת אין שום הבדל ביניהם:

התנכרות על עצות היצר

מעין החכמה

רבי אשר צבי מאוסטרבא זי"ע

היצר מנסה לתפס את האדם בשתי בחינות | בחינה א' המעטת ערכו על ידי עגנה פסולה ועצבות

ידוע שיש באדם שני בחינות שהיצר הרע רוצה לתפשו בהם, בחינה אחת הוא שיש לפעמים שהוא מטיל את האדם למרה שחורה ולעצבות ואומר לו לאדם שהוא רשע שלא עשה עדין כלום בעבודת בוראו, ומחמת העצבות ומרה שחורה הוא בא לידי עצלות ואינו יכול לעשות שום מצוה ואינו יכול להתפלל ולא ללמד.

על האדם להתגבר על כך על ידי הגדלת ערך עצמו וחשיבותו בעיני הקב"ה

וכשהיצר הרע בא אצלו בבחינה זאת אזי צריך להציל עצמו ממנו על ידי זה, הינו שישב בעצמו שזה שקר הוא מה שהיצר הרע אומר לו שהוא רשע ולא עשה עדין שום מצוה, אך רבה, אין אני רשע, אלא עשיתי כמה מצות ולמדתי תורה הרבה, ואני חשוב אצל השם יתברך, ואין אני נפסק חס ושולם לגמרי מהשם יתברך, אלא אני מקושר

דברי השם יתברך (בראשית א יא) 'תוצא הארץ דשא ועשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו' לא היתה התבואה צומחת בשדה. כל כח הצמיחה הוא מחמת שמאמין בחי העולמים וזרע (שבת לא. תוס' ד"ה אמונת), ובכח המלאך שמנה הבורא כל עולמים לכל עשב ועשב שאומר לו גדל (בר' י ו), ולולי זאת היתה כל הארץ שקמה.

כשיאמין האדם בדבר, לא יהיה לגביו שום חלוק אם יש לו קצת לחם לאכול ולהקיות נפשו, או יש ברוחו רכוש רב. במצב כזה לא יחשב האדם שהיות שאסור להנות ממעשי נסים, יטרח כל היום וכל הלילה בכל עבודה בשדה לצבור הון ועשר, כי גם מה שמשגי על ידי עצמו ויגיעתו נחשב לגס גדול.

בפרט שגם עצם האכילה והלעיסה, הבליעה והעכול, הם מעשה נסים ונחשב כמטריח כלפי מעלה, כמו שדרשו חז"ל (ילקוט רמז תפס) על הפסוק (תהלים קנ ז) כל הנשמה תהלל קה, על כל גשימה ונשימה תהלל קה. האדם חייב לדעת שהוא לא נושם בכחות עצמו, ואלו יפסיק השם יתברך להשפיע לו חיות אפילו רגע אחד, או שיסיר מעליו את השגחתו, מיד יהיה כלה ומבטל.

כאמור, מטעם זה רצו בני ישראל לשוב מצרימה או למהר להקנס לארץ ישראל, כי במדבר יהיו מברחים להנות ממעשה נסים ולהטריח כלפי שמא, ולא רצו בכך. על זה הוכיחם השם יתברך ואמר, 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', להודיע שגם הלחם הרגיל שאוכלים, שנוראה לאדם כדרך הטבע שעולם כמנהגו נוהג, הוא גם מעשה נסים ובא על ידי השגחתו התמידית ועינו הפקוחה של השוכן במרומים.

הפקירות כנ"ל. והבן זה פי זה דרף גדול בעבודת השם ותברך ודוק:

דודאים בשדה

כפי ראונו מז'ארנובצה זיע"א

הרוצה לעבד את השם יתברך עליו לשכר תאוותיו הגופניות ולא ישגיח לטענות היצר הרע שעליו להתנהג בדרך ארץ בין הבריות

כשהאדם רוצה לעשות תשובה להתקרב לעבודת הבורא ברוך הוא, העקר

לשבר כח התאנה וצרציות הגוף הבא מיצר הרע. גם לפעמים בא היצר הרע לאדם שיתנהג כמו העולם, שיהיה לו דרף ארץ בפני הבריות שלא להתפלל בהתלהבות ובתנועות ובשמחה – פי אין זה דרף ארץ. וזהו טענת היצר.

אבל באמת מי שרוצה לעבד הבורא ברוך הוא צריך להפקיר עצמו ולא להשגיח על תאוות גופניות, רק להשגיח תמיד על הנשמה שהיא חלק אלקותית תברך, וגם לא ישגיח על דרף ארץ מבני אדם, רק יהיה הפקר פמדרב וכו'.

כאור הפסוק ויהי בשלח פרעה וגו' על דרך זה

וזהו שנאמר ויהי בשלח פרעה (יג יז) הוא היצר הרע את העם הם האברים של האדם, על דרף עיר קטנה כו' (קהלת ט יד), ורצונו לומר כשהאדם רוצה לעשות תשובה ורוצה להתקרב לעבודת הבורא ולצאת מרשות היצר הרע, והשם תברך עוזרו שיצור הרע מניחו.

ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים מלשון מפלש, שהוא לשון הרחבה, רצונו לומר שאין זה דרף הגון לעבודת הבורא ברוך הוא שהדרך ארץ יהיה מפלש בהרחבה. ונכלל בזה

בהשם יתברך, ויתחזק עצמו לעבודת הבורא ולא ישגיח כלל על היצר הרע כלום. וזהו בחינה אחת.

בחינה ב' על ידי גדלות ונאנה מעשית המצות

ובחינה שניה הוא כן, שלפעמים היצר הרע עושה לו גדלות, ואומר לו שהוא איש תם וישר שעשה מצות הרבה ולמד תורה הרבה, ולפעמים בשעת עצמת מצוה עושה לו איזה פניה ורוצה להפסיד לו הן המצוה בשעת מעשה או מה שעשה כבר.

על האדם להתגבר על כך על ידי השפלת עצמו | שתי בחינות התגברות אלו הם עמוד הענו ועמוד האש

ובבחינה זאת צריך להשפיל את עצמו, ויחשוב שהוא צדיק לא עשה שום מצוה פתקונה ביראה ואתהבה הצריכה לאותה מצוה. נמצא שאותן שני בחינות צריכים להיות באדם, לפעמים שיהא גדול בעצמו ולפעמים יהא חשוב בעצמו כלא ממש, וזהו בחינת עמוד אש ועמוד ענן.

כאור הפסוק לא ימיש עמוד הענו יומם ועמוד האש לילה על דרך הנ"ל

וזה פונת הפתוב לא ימיש עמוד הענו יומם ועמוד האש לילה לפני העם (יג כב). לא ימיש, לשון צנה שלא ימיש ממנו אלא יהא בתמידות באדם לכשיצטרף לו איזה בחינה מהבחינת הנ"ל, עמוד הענו יומם הפונה בזה כשהיצור הרע מראה לו שהוא בבחינת יומם, דהינו בבהירות, הינו הגדלות, אז צריך להעמיד עמוד ענו נגדו, דהינו החשכיות, שישתכל שלא עשה שום מצוה פתקונה כנ"ל, ויהא בעצמו כלא ממש.

ועמוד אש לילה הינו כשמטיל אותו לבחינת לילה, הינו המרה שחורה כנ"ל, אז צריך להעמיד נגדו את עמוד האש דהינו

אמונת צדיקים

ילקוט מאורי אור

רבי מרדכי מלאיענו זיע"א

יש להאמין בצדיקים שבכל דור שלא רק מה שרואים בהם זהו גדולתם אלא הם גבוהים מעל גבוהים ואין השגה במדרגתם

פעם שאל הרב הקדוש רבי מרדכי מלאיענו זצוק"ל את החסיד המפרסם רבי חיים ליטוואק ו"ל אם הפיר עוד את זקנו הרב הקדוש רבי אהרן מטשערנאביל זצוק"ל. השיב לו החסיד: לא הפרתיו, אמןם נסעתי אליו הרבה ונסיעותי אליו היה באמונה פשוטה שהאמונתי בו אמונת צדיקים חזקה.

אמר לו הרב הקדוש, יפה אמתך, וכן פתוב בתורה וירא ישראל וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד ל), וקשה לכאורה מה מלמדנו בזה שהאמינו בה' ובמשה עבדו, הרי אם זכו לראות התגלות אלקות פה גדולה, פדאיתא במכילתא (פרשת השירה ג) ראתה שפחה על היים מה שלא ראה יחזקאל, אינה רבובתא היא שיהיה להם אמונה. ובכלל קשה איך שפך המשיג אמונה בדבר שרואים בחוש.

רק הענין הוא, דאחרי התגלות הגדלה הזאת, ראה חס"מ שאינו יכול להסיתם לעברה, על פן בא בדבר הזה, לפתות אותם במחשבת כפירה ורחמנא לצלן שמה שאתם רואים זהו הכל, ויותר ממה שאתם רואים אין חס ושלום. וזהו הבל, כי באמת השם יתברך הוא אין סוף בלי גבול ותכלית. ומשה רבנו הרגיש בזה, על פן פעל בקדושתו בלבות בני ישראל, שאמינו אמונת אין סוף בהבורא ברופ הוא שאי אפשר להשיגו כלל.

וזה פרוש הפסוק, וירא ישראל את ה' הגדלה, שראו בהתגלות ה' גדולה, והיו יכולים

השתי בחינות, תאוות הגופניות נקרא דרך ארץ' לשון ארציות, וגם נכלל שלא יהיה צנוע במעשיו רק יתנהג דרך העולם בדרך ארץ, כי זה מעשה יצר הרע, כמו שאיתא בלקוטי יקרים בשם הבעל שם טוב כי מי שפכר משרש בחסידות יכול להיות הצנע לכת אבל בתחלתו אם ירצה להתנהג בדרך ארץ של העולם יתערב עמהם ויעשה כמעשיהם, עין שם.

וזהו שנאמר כי קרוב הוא, קאי על פרעה הוא היצר הרע, רצה לומר שהיצר הרע קרוב אל הדרך ארץ של העולם וגם אל תאוות הגופניות הבא משרש הנפש פנודע. כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה - הוא מלחמת היצר, ושכו מצרימה אל היצר הרע כיון שנתנו לו כח בהנהגתם בדרך ארץ פנ"ל.

ויסב אלקים את העם דרך המדבר (פסוק יח), רצה לומר שיהיה הפקר במדבר וכנ"ל, ים סוף, רצה לומר בזה כולל לעלות ולהתדבק עצמו אל השכינה הקדושה הנקראת סוף כמו שאיתא בזהר עין שם, ודוק היטב.

וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. נודע כל מי שהוא כבר משרש בחסידות נקרא בני ישראל, כי הרוצים להתקרב לעבודת הבורא קראם הפסוק העם, אבל הצדיקים הגמורים נקראים בני ישראל, הם חמשים ומיזיגים והם יכולים להתנהג בדרך ארץ העולם גם לעשות מעשה גופניות ובהצנע כל מעשיהם רק לשם שמם, וזהו שנאמר וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, וכיון שפכר עלו יכולים להתנהג בהצנע פנ"ל בשם הבעל שם טוב, ודוק היטב:

נושאים בפרשת בשלח

הצדיק מתפלל עבור כבוד השכינה וממילא אין ביכלת המקטרגים לקטרג

והנה לכאורה היכן נרמז בפסוק זה שהתפלל משה איזה תפלה. יש לומר על פי מה שכתב בספר הקדוש עבודת ישראל פרשת ויגש שמביא בשם רבנו הקדוש מורנו הרב דב בער זצללה"ה, וזה לשונו:

כי הכתוב הורה לנו דרך תפלה, שצריך הצדיק להתפלל עבור בני ישראל ולהמשיך רפואה לחולים ופקידה לעקרות ולכל איש די מחסורו אשר יחסר לו. אכן פאשר הצדיק מתפלל על איש פרטי לפעמים חס ושלום יש קטרוג על אותו פלוני עבור איזה חטא, ומעכב תפלת הצדיק מלעשות רשם ומלפעול פעלתו. לכן יש תקנה לזה שיתפלל הכל במחשבתו הרצויה למען כבוד ה'.

כי איתא בגמרא על דמן של רשעים שנשפך שכינה מה אמרת קלני מראשי קלני מזרועי, קל וחומר לדמן של צדיקים חלילה. אם פן יש להתפלל בכונה זאת, דהינו כי כל ההשפעות שאני רוצה להביא לעולם הוא עבור כבודך יתברך, שתתנשא ותתעלה ויהיה לך תענוג מההשפעה, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק כו'. והנה בתפלה על דרך זה נסתם פי המקטרגים, כי אפילו שזה האיש אינו ראוי במעשיו לקבל שפע רחמנות, אכל בודאי הקדוש ברוך הוא ראוי להשפיע למען יתרום כבודו ולמען תענוגו בהשפעה וכו'.

ונמצא לפי זה יש לומר כי משה רבנו עליו השלום התפלל בהסתר, במה שאמר אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום וגו' (יד יג) יהיה פונתו דייקא ישועת ה', וכנ"ל שהתפלל למען כבוד השם יתברך, שעל ידי שיהיה ישועה לישראל זה יהיה ישועה פכביכול להשם יתברך עצמו

לטעות ולומר שהשיגו בו פלו, וחס ושלום יש גבול ותכלית, אף על פי כן ויאמינו בה, אמונה פשוטה בלי השגה, וכן האמינו במשה עבדו אמונה פשוטה, שאי אפשר להשיגו, שהוא גבוה מעל גבוה.

וסים הרב הקדוש: וכן צריכים להאמין בהצדיקים שבכל דור ודור, שלא רק מה שרואים בהצדיק זהו גדלתו, רק שהוא גבוה מעל גבוה ואין לנו השגה כלל במדרגותם הנעלות:

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

פעמים שברכת הצדיק מסתרת בכרחה סתמית וזאת מחמת היראה מהמקטרגים

נראה לכאור על פי מה שכתב בספר הקדוש ירע קדש, זה לשונו: ויאמר ה' אל משה כו', והנה לא מציינו כאן שום תפלה שהתפלל משה, רק כי יש עתים שצריך הצדיק לעשות באפן זה שלא להתפלל בפרוש. כמו שאנו רואים בצדיקי הדור שכשביא אדם לפניו ומבקש מאתו שיתפלל עליו בעניני הצטרכות, ומשיב לו הצדיק בהעברה בעלמא השם יתברך יעזר לך וכדומה. ומי שהוא צדיק גדול פועל מדבור זה תקף, כי זה הדבור בעצמו הוא תפלה לו יתברך שמו, רק שהוא בהסתר, מפני שרואה הצדיק שעת לירא מקטרוג, וצריך להסתיר תפלתו שלא נרגישו כלל המסטינים שהוא מתפלל. וכן משה כאן ראה שישראל נדונים בדין כמו שאמרו חז"ל, ולכן הסתיר תפלתו, וזה עצמו שאמר לישראל התיצבו וראו את ישועת ה' כו', זה עצמו היתה תפלה לו יתברך שמו רק בהסתר כו', עין שם באריכות דבריו הקדושים.

מתפלל עליו שלא תבוא מחלה לתוך ביתו. ועל הבחינה השנייה, פי דרש ברופאים תחלה ואחר כך נסע אל הצדיק, אף על פי כן אשלח רפואה שלמה, להראותך כי אני ה' רפאך, ולא הרופאים שדרשת בהם:

לקוטי אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

לעיני בשר נראה שהצדיק מדבר דברים של מה בכך אך בכל מלה ומלה מיוחד יחודים

ישנם צדיקים שדרכם בקדש להסתיר הליכותיהם, ולעיני בשר נראה שהם מדברים דברים של מה בכך או סתם מלתא דכדיחיותא בדרך הלצה בעלמא, אכל באמת ענינים נשגבים טמונים באותם דבורים, ובכל מלה ומלה מיוחדים הם יחודים.

וזהו ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל (טו ט), לכאורה היה נראה שאהרן מדבר סתם לבני ישראל, אולם ניפנו אל המדבר, כִּאֲשֶׁר פָּנוּ וְהִתְבוּנְנוּ בַּמִּדְבָּר שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי, והנה כבוד ה' נראה בעינינו, ראו שפבור ה' היה מקבץ בדבוריו כְּבָעֵנָן:

פרשת בשלח

אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ אוֹמְרוֹ וּשְׂבוּ מִצְרַיִם עַל פִּי מֵה שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר הַקְּדוֹשׁ צָמַח ה' לְצַבִּי פְּרִשֶׁת רָאָה עַל הַפְּסוּק 'אֲבֹד תֵּאבְדוּן' (דברים ח ט), ותכן דבריו, שאדמת ארץ ישראל אינה סובלת כל טמאה, ובאותן המקומות שטמאין את ארץ ישראל מתקפלת הארץ תחתיהם ורצועה בישא מארץ העמים נמשך עליה, עיני שם. ובערבי נחל פרשת שלח פרש

וכנ"ל, וזהו שאמר אשר יעשה לכם דייקא, שהוא אותיות מל"ך, ורצונו לומר פונתו שהישיעה תהיה אל המלכות, שכנתו ומברך שתתנשא ותתעלה על ידי ישועת ישראל וכנ"ל:

מרגנתא דרבי מאיר

רבי מאיר מפרמיטלאן זיע"א

שתי בחינות בנוסעים לצדיק

יש שתי בחינות בנוסיעת אדם לצדיק: אחת המבחרת, שהחכם עיניו בראשו, ובטרם תבוא אליו הרעה נסע לצדיק. ומבקש מצדיק הדור שיתפלל בעדו כי יתמיד בהצלחתו, ולא תבוא לתוך ביתו שום חלי חס ושלום. וזה יערב לצדיק, ותפלתו מתקבלת ברצון.

אכל הבחינה השנייה היא, כשאנו נוסע לצדיק אף כשתבוא הצרה עליו, וידרש ברופאים, וכאשר לא תעלה ארוכה מרפואתם, אז נוסע הוא לצדיק, ובזכות תפלתו יתרפא החולה.

וזה שאמר הפתוב: כל המחלה גו' לא אשים עליך (טו כו) – פרוש, על ידך, שאתה

פרשת בשלח

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו' כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה, ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף וגו' (יג יז-יח)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

כשאר המעשים ראויים וכולה קדשת ארץ ישראל לברח ממקומה

פרשת בשלח

על אור ה' שבה להיות יש ודבר בפני עצמו הפך ורחמינות וחסות אלקי שבקרבנה לשמוח בה' אלקים חיים מתמת הכטול במקצאות אליו ותברך.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

ופרוש הפסוק, שאין זה דרך ה' לבא מיד לבחינת השמחה בה', כי קרוב הוא לפול מזה, כי פן בראותם מלחמה – שהיא ענין הנסיון שיבא לאדם – לא יוכל לעמוד בקשרי המלחמה ויסוג אחור וישובו מצרימה.

אלא הדרך הנכון כמו שכתוב 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה' (דברים כח מז), שתהא השמחה על ידי עבודה, וזהו ייסב אלקים את העם הדרך המדבר ים סוף'. ים הוא החכמה, 'סוף' הוא סופא דכל דרגין כמו שכתוב בזהר, והיא תורה שבעל פה שהוא ענין קבלת על מלכות שמים, כמו שכתוב (דברים יז טו) 'שום תשים עליך מלך' לקיים מצותיו, שעקר התורה מוסד על דיני המצות וכמו שאמרו רז"ל (ברכות ה.) על פסוק 'התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם' (שמות כד יב), 'התורה' זו תורה שבכתב 'והמצוה' זו תורה שבעל פה כו'. שעל ידה תקיים בו השמחה אמיתית אשר קדשנו במצותיו, כי זה השער לה' תרצא לאעלאה כו'. והשמחה אמיתית שהיא מאהבת ה' צריך להקדים לה היראה שהיא ראשית העבודה ועקרה ושרשה כמו שכתבתי במקום אחר.

באור הרוצה לקבל עליו על מלכות שמים שלמה יפנה ויטל ידיו ויניח ציצית ותפילין

והנה אמרו רז"ל (ברכות יד.) הרוצה לקבל עליו על מלכות שמים שלמה יפנה ויטל ידיו ויניח ציצית ותפילין. פרוש, שמתחלה יפנה ויסיר הצואה מקרבו שהוא בחינת הרע

שעל דרך זה היה טעותם של המרגלים שלא מצאו בארץ ישראל קדשת הארץ, כי היה הכל במדבר במקום חנינתו של ישראל, עין שם.

וזהו אמרו פן ינחם העם מלחמה ושבו מצרימה, רצונו לומר אף קשהם בארץ ישראל יכולים להיות על אדמת מצרים על ידי שיתנהגו שלא בשורה, ומהאי טעמא ויסב אלקים את העם הדרך המדבר ים סוף כדי שיקבלו את התורה הקדושה, ואחר שיהיה התורה נבללת בגופן וינסו לארץ ישראל ואין עוד חשש זה:

ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וגו' (יג יז)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

בחינת פלשתים בקדשה הוא התגלות שמחה ודבקות לאין קץ ובחינת פלשתים בקלפה הוא ליצנות

פלשתים לשון מבוי המפלש, כמו שאמרו רז"ל (ע"ז ט.) על פסוק 'ובמושב לצים לא ישב' (תהלים א א) אלו פלשתים. והענין, כי זה לעמת זה עשה אלקים, ויש בחינת פלשתים בקדשה ובחינת פלשתים בקלפה. בחינת פלשתים שבקדשה היא בחינת התגלות השמחה בדבקות ה' בפילוש ובגלוי ובהתרחבות לאין קץ בחינת ובכל מאדך.

ופלשתים שבקלפה הם הלצים, שהוא גם כן ענין הרחבת פיו רצונו לדרב מה שלבו חפץ, והיא שמחה של הוללות לאמר שפתינו אתנו כו', ואין מעצור לרוחו. ולכן נקראת קלפה, כי כמו שהקלפה מכסה ומסתרת על הפרי שזראית כמו שהוא עקר הפרי כף השמחה של הוללות מכסה ומסתרת

ויקח משה את עצמות יוסף עמו (יג יט)

סוד ישרים

רבי גרשון העניף מנאדוין זי"ע א

גדל מעלת ישראל המקומים מצות כפשות גם כשאנשים יודעים הטעם ובוטחים בהשם יחברד

באר בזה אבי זקני מורי ורבי הגאון הקדוש זלה"ה הקדוש, אשר מזה שראה משה רבנו שפרעה מלוח את ישראל, הבין שיש להם עדין מעט שכות אצלו והברורין לא נגמרו עדין אצלם בשלמות, על כן לקח עמו את 'עצמות יוסף' שמרמוז על פשוטי המצות.

הינו כי כל ענין היות האמות בעולם הוא רק למצו שיקררו ישראל נגדם, שיהיה נפר ההבדל בין ישראל לעמים, וזאת האמה שפכר נתבררה ישראל נגדה בשלמות הגמור נתבטל ממנה כל קיום היותה, כי שוב אין לה עסק בעולם.

לכו ביון שראה משה רבנו עליו השלום שיש עדין קיום הנה לפרעה ולמצרים שמלוין את ישראל, הבין מזה שלא נתבררו עדין נגדם בשלמות, לזה לקח עמו 'עצמות יוסף' שהוא פשוטי מצות, ונקראו עצמות יוסף כי יש בהם עצם בטוחות, כמאמרם ז"ל (שמו"ר מא א) אין לה בא בזרוע כמו שמקיים את המצות.

כי על הפונה – אפלו היקרה ביותר – אין עליה שום ברכה, ואלו על קיים מצוה במעשה – אף שאינו יודע אדם העושה אותה בה שום פונה – בכל זאת יכול לומר שפיר בעשייתה נכח השם יתברך ברוח אהה וגו', כי בפעלה פשוטה כזו יש בטוחות עצום שמקיים בעשייתה רצונו יתברך.

לזה נקרא יוסף הצדיק מדת סוד שעליו כתיב 'כי כל בשמים ובארץ' (דה"א

שפקרבו, ואחר כך יקבל עליו על מלכות שמים בפריסו דטלית של מצוה, שהוא ענין 'שום תשים עליך מלך', דהינו בחינת מלכותו יתברך שהיא מלכות כל עולמים ימשיך על נפשו בפריסו דטלית. וכן על הדרך זה הוא קיום כל המצות להמשיך על נפשו אור וחיות מבחינת מלכותו יתברך.

וכן הוא בענין למוד התורה דמתניתא מלקתא בחינת מלכותו יתברך ובחינת 'ודברי אשר שמי' בפיד וגו' (ישעיה נט כא) 'ואשם דברי בפיד וגו' (שם נא טו), ועל דר זה ממשיך בחינת מלכותו יתברך בנפשו ממש.

וזהו יסב אלקים את העם הדרך המדבר ים סוף, שבבדי לבא לבחינת ים סוף, דהינו קבלת על מלכות שמים, צריך תחלה להסב הדרך המדבר, שהוא בחינת 'פנה הנל', דהינו לשום מרירות תמיד בנפשו על חטאותיו אשר עשה. ואף שכבר עשה תשובה עליהם, וכמו שכתוב 'חטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא ה), או אפלו לא חטא כלל מכל מקום ישם לנגד עיניו תמיד להיות ממארי דחושבנא על מחשבה דבור מעשה אשר לא לה' המה בהכל בא ובחשף גלף.

ואחר כך יכול לקבל עליו על מלכות שמים, בחינת ים סוף הנל בעסק התורה והמצות. וכיון שמקבל עליו על תורה מעבירין מעליו על הדרך ארץ – שהוא שעבוד לנפש הבהמית, ויעלה ויבא ויגיע מזה לבחינת שמחה אמתית ודבקות בה' אחד בבחינת בטול אליו יתברך להתיחד באחדות ה' ממש, שהיא בחינת ארץ פנען, מלשון הכנעה ובטול בה' אחד, והיא מעלה ומדרגה יותר מעלה מבחינת ארץ פלשתים הנל (אס, ג-ד):

אשירה לה' כי נאה נאה (טו א)

שְׁפַת אֲמַת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

מצד אחד הקדוש ברוך הוא נכבד מכל ומצד שני הוא משגיח ומנהיג הכל ומקבל עבורתנו

אשירה לה' כי נאה נאה. גאות הוא התרוממות, ונבדאי הקדוש ברוך הוא רם ונשא ומתגאה על כל, אצל כמו גדל התנשאות הקדוש ברוך הוא על כל כמו כן מתרומם ומתנשא על כל בחינות הגאות, שכל התרוממות על הנבראים אין בזה שיכות לל עצם כבודו.

אם כן הוא גאה ורם ונבוה על בחינות הגאות, שכל הגאות דבר שכל וכלא לגבי רוממותו יתברך שמו, ולכן כתיב 'גאות לבש' (תהלים צג א), שצמצם הקדוש ברוך הוא עצמו בהתלבשות שייכל לקבל הגאות על העולם.

ובאמת הוא בעבור בני ישראל, כמו שאומרים (פייט ליום כיפור) 'על ישראל גאנותו', שבשביל ישראל צמצם הקדוש ברוך הוא עצמו לברא העולמות, ולהיות כבכול מקבל גאות והתנשאות מן הנבראים.

ובאמת האדם צריך לידע שתי הבחינות, שהקדוש ברוך הוא הוא רם ונשא ונבדל מכל בחינות הגאות הזו, וצריך גם כן לידע שאחר כל זה הקדוש ברוך הוא מנהיג ומשגיח על כל ומקבל גאות מן העליונים ומתחננים כמו שאיתא (חובות הלכות שער היחוד פרק ט) שהוא רחוק מכל רחוק וקרוב מכל קרוב.

ויתכן גם כן לפרש כי נאה נאה בלשון אף, אף על פי שגאה על הגאות, אף על פי כן אשירה לה', כי שניהם אמת, ועל זה מעידין בני ישראל בכל יום 'ה' אחד, 'הא' רומז על הנעלם, גבוה מעל גבוה, והח' והד'

כט יא) ומתרגמינון 'דאחיד בשמיא בארעא' שרומז על עצם בטוחות, וכענין שמצינו במקרא (שבת פו.) עמא פזיזא דקדמותא פומיכו לאודניכו, מרישא הווי לכו למשמע אי מציתו לקבילו וכו'. ובאמת מדוע הקדימו נעשה לנשמע ולא חשבו עצמם מקדם אם יהיה בכחם לקבל או לא.

אכן זאת הפזיזות הוא נמי מפאת גדל הבטוחות הנמצא בעמק לבם של ישראל שיודעים היטב, בדכתיב 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל' (תהלים קכא ד), לזה לא הצריכו לל להתישב עצמם, כי בטוחים הנה ששם יתברך יגמור לטוב בעדם כי חפץ תמיד להטיב לישראל (ליל שביעי של פסח אות כב):

ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבוד ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים (יד כה)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

'וינהגהו בכבוד' - הקב"ה הכביר על המקטרג שלא יוכל להזיק לישראל

אפשר לרמוז, דידוע דסמאל הוא המקטרג הגדול של ישראל בכל מקום. והנה 'סמאל' גימטריא 'קל', ושמו שהוא 'קל' מורה עליו שהוא קל להציל את עמו, וקל לרדף אחר ישראל לנקם מהם. וביציאת מצרים נהפך הדבר, ובמקום קל נעשה כבד, ולא יכל לעשות הצלה למצרים ולא לנקם מישראל.

וזהו ויסר את אפן, אפן גימטריא 'סמאל', שהוא גימטריא 'קל', ובמקום קלות שלו נעשה כבד, וזהו וינהגהו בכבוד, הפך הקלות. וכיון שראוי מצרים כף, תפל עליהם אימתה ופחד' (להלן טו טז), ואמרו אנוסה מפני ישראל:

וכך שרתה רוח הקדש על כלם וכוננו יחד את השירה ככתבה (סוטה ל: ורש"י שם).

ניאמרו לאמר אשירה – פרוש שאמרו זה לזה לאמר, פרוש שיאמרו שירה יחד בלא בחינת השתנות והפרדה עד שהיו כאיש אחד הגם היותם רבים ונתכוננו יחד ועשו כן ואמרו אשירה לשון יחיד כאלו הם איש אחד שזולת זה היו אומרים נשירה (ארה"ח עה"פ).

זה שמשה רבנו פתח באמירת שירה פעל בכל ישראל. ולכן גם העוללים ויונקים אמרו שירה, ועוד זאת – גם העברים שבמעי אמן, כי אמירת שירה זו באה מצד עצם המציאות של ישראל, שבכללה גם עבר שבמעי אמו; ועוד זאת – כיון שעצם מציאותם הוא בשנה ממש עם גדול שבגדולים, לכן אמירת השירה היתה באפן של השתוות גמורה, בלא.. השתנות והפרדה.

יש לומר, שהחודש בשירת הים היה שאחדות זו (שמצד עצם מציאותם של ישראל) היתה באפן גלוי ממש. ולכן התבטאה האחדות בענין השירה, המורה על שמחה – כי שמחה פורצת גדר, וכן בעניננו, שהיא פורצת את ההגבלות וההגדרות של האדם ומגיעה לעצמות ומהות נפשו, וכן שמחה מורה על בחינת התגלות, שעל ידי השמחה באמירת שירה נמשכה אחדות זו באפן גלוי (כשם שגלוי השכינה אז היתה באפן שהיו רואים ממש, כאמרום 'זה אפלי גוי', שהיו מראין אותו באצבע).

וכן תהיה לנו, שנופה בקרוב ל'שירה העשירית' (מכילתא פרשתנו כאן), באשר קהל גדול ישובו הנד' (ירמי' לא, ז), בגאלה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, במתרה בימינו ממש (חל"א ע' 75).

על ד' רוחות, והאור וד' רקיעים, לכן צריכין לקצר בא' ולהאריך בד' כמו שכתבו בספרי קדש, והם שתי בחינות גאות, וזה גאה גאה (שנת תרס"ד):

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זי"ע

'מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה' – אי אפשר לומר שירה אלא על ידי הרחבת הדעת ושמחה

בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקדוש ברוך הוא מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה (מגילה י:). כשאו מלאכי השרת את ישראל שרויים בצרה ופחד בקשו מהם שיאמרו שירה, אמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, מעשי ידי – רצונו לומר ישראל – טובעים בים של צרות ופחד ואתם מבקשים מהם שיאמרו שירה, איך אפשר לבקש מבשר ודם שיעבד בשמחה בלי הרחבת הדעת. כשיושעו ויצאו מצרה לרוחה אז יאמרו שירה בשמחה רבה, ואתם – נוטריקון תורה ו'גדלה מקום אחד, 'אומרים שירה' – אז יאמרו שירה כראוי (ליקוטים):

ניאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה (טו א)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע

התאחדות עם ישראל בעת שירת הים מצד שהגיעה עד עצם נקודת נפוש

בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה... רבי נחמיה אומר כסופר הפורס על שמע בכית הכנסת שהוא פותח תחלה והן עונין אחריו (וקורין כלן יחד,

פרשת בשלח

מלך לעלם ועד, לשון מקור דמשמע מנה עבר והנה ועתיד.

ואפשר לומר, דלא שׁיך שׁיקרא הקדוש ברוך הוא מלך רק מיציאת מצרים ואילך, שגלה והודיע לעמו ישראל אלהותו ואחדותו וידעו אותו באמתות, דמי שהוא עובד למלך ואינו יודע מהותו כיצד הוא, בקל יוכל לכפר בו ולחזור מלעבד אותו, שיאמר כיצד הוא המלך שאני עובד, אני איני יודע כיצד הוא ואני עובד אותו, לא שׁיך שׁיהיה דבר זה.

וזה הוא שגורם לפרעה שאמר (לעיל ה ב) מי ה', כלומר אני איני יודע כיצד הוא המלך הזה, וכיון שאין אני יודע מהותו לא אשמע בקלו, כי לא ידעתי את ה' מה הוא ואם בן אדם ישראל לא אשלח' (סם). ועל זה הזהיר דוד המלך עליו השלום לשלמה בנו עליו השלום, שאמר לו (דבה"א כח ט) 'דע את אלהי אביך ועבדהו, שבלתי ידיעתו פראוי לא שׁיך שתהיה העבודה שלךמה.

בקריעת ים סוף קבלו עליהם מלכותו ברצון **וביציאת** מצרים וקריעת ים סוף ידעו אלהותו בני ישראל באמתות, שהרי נגלה להם בנים והיו מראים אותו באצבע זה אלי ואנוהו' (פסוק ב). ובאותה שעה אז נקרא מלך, שהרי ידעו אלהותו וקבלו מלכותו עליהם, וזהו שאנו אומרים בתפלת ערבית בכל לילה 'ראו בנים את גבורתו שבחו והודו לשמו, ומלכותו ברצון קבלו עליהם'.

הרי מבאר דכשראו גבורתו והפירו אלהותו אז מלכותו ברצון קבלו עליהם, דבלא הַפְּרַת ידעו פראוי לא שׁיך שׁיקבלו מלכותו, דכיצד הוא המלך שיקבלו מלכותו עליהם. לפיכך לא נקרא הקדוש ברוך הוא 'מלך' באמתות רק מקריעת ים סוף ואילך.

ואף על גב דהאבות והשכטים היו יודעים אותו בידיעה גמורה, הם היו יחידים,

ה' איש מלחמה ה' שמו (טו א)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בעלית ניצוצות הקדשה מהקלפות או השם שלם

אפשר לרמוז דשלמות שם הו"ה ברוך הוא הוא תלוי בהעלאת הניצוצות של הקדשה מתוך הקלפות וישובו למקומם מקום הקדש, וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא כי תצא יא) אין השם שלם ואין הפסא שלם עד שיימחה זכרו של עמלק.

והטעם, מפני ניצוצות הקדשה ששקועים בו, וכשימחה זכרו של עמלק אז יעלה הניצוצות של הקדשה ששקועים שם ויהיה השם שלם. וזה הדבר ארע במצרים, שעשה בהם הקדוש ברוך הוא מלחמה והעלה ניצוצות הקדשה משם, ואז היה שמו שלם:

וזה שאמר ה' איש מלחמה, דהינו עכשיו שעשה הקדוש ברוך הוא מלחמה במצרים ובאלהיהם והעלה ניצוצות הקדשה מעמקי הקלפות, השתא נקרא ה' שמו, דהוי השם שלם. והנה ה' איש מלחמה ה' שמו סופי תבות גימטריא ש"ך עם הפולל, לרמוז על ש"ך ניצוצות המתבררים:

ה' ימלך לעלם ועד (טו יח)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בלתי ידיעה והכנה בהש"ת לא שׁיך שתהיה העבודה שלמה

ה' ימלך לעלם ועד. יש לברקק למה אמרו 'ימלך' בלשון עתיד, הנה לו לומה ה'.

מאד בעיני הקדוש מלובלין ואמר לו שפתח לו שער גדול לעבודת השם יתברך.

על ידי ענוה מתרפא חלי הנפש וממילא גם חלי הגוף

ומוכא בספר המדות שעל ידי ענוה תפלתו נשמעת, וכאלו הקריב כל הקרבנות.

אם כן ממילא מוחלין לו כל עונותיו. וידוע מספרים הקדושים שאין חלי הגוף נתינה אלא מצד חלי הנפש, והוא החטא שאדם חוטא, אפלו

צדיק, כי אם אדם אין בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת טו ז), אם כן מוכן הדבר מאליו דמי שהוא ענו מנהרה בתשובה בכל עת ואין בו עוד חלי הנפש, מגרש מעצמו ממילא חלי הגוף.

וזה מרמז לנו הפתוב, כי אני ה' רפאך סופי תבות בגימטריא מה, שהוא ענוה כדברי

משה רבנו שאמר 'ונחננו מה' (שמות טו ז), ועל ידי ענוה נתרפא חלי הנפש וממילא נתרפא חלי הגוף כנ"ל. ונזכה לעבד השם יתברך עבודה תמה ושלמה בכריאות הגוף ובשמחת הלב בכל הענינים כן יהי רצון:

מי יתן מותנו כיד ה' בארץ מצרים בשכתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע (טו א)

שפת אמת

כפי משולם פייבוש מזבדניא זיע"א
כני ישראל בקשו למסר נפש לקב"ה אף בשעת האכילה

לכאורה קשה מאי נפקא מנה אם מותו על סיר הבשר או לאו. ויש לפרש

כי ישראל ראו שהקדוש ברוך הוא רוצה שיהיה להם מסירת נפש בינם ובמדר, על כן אמרו, מי יתן מותנו פרוש מסירת נפש שלנו, בשכתנו על סיר הבשר אף בשעת האכילה יוכל להיות גם כן מסירת נפש.

ועל זה אמר הפתוב אתר כן ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים,

והמלך לא שיך להקרא על יחידים רק על רבוי עם, כמו שנגמר (משלי יד כח) 'קרוב עם הדרת מלך'. אמנם השתא שהם שש מאות אלף, וידעו והכירו אלהותו כלם וקבלו מלכותו ברצון, אז מעכשיו ראוי להקרא 'מלך', ועל זה אמרו ה' ימך, דהינו מפאן והלאה ימלך לעלם ועד כמו שכתבנו:

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך והישר בעיני תעשה והאזנת למצותיו ושמת כל חקי כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך (טו כו)

אוהב חסד

כפי דוד מאנדבורנא באניא זיע"א
שאלת החוזה מלובלין זיע"א לרבי יצחק מראדוויל זיע"א והמענה שפתח לו פתח גדול בעבודת הבורא

ידוע קושית המפרשים אם כל המחלה שהיה על מצרים לא ישים על ישראל, אם כן למה נצרך הרפואה. ויש לומר לפי השאלה ששאל החוזה הקדוש הוא הרב הקדוש הרבי מלובלין את הרב הקדוש רבי יצחק מראדוויל על דברי ר"ל (סוטה ד) כל אדם שיש בו גסות הרוח פאלו בא על כל העריות. ולמה התמירו כל כך בעון הגאנה אשר זעירין אנון שגזולים מזה. והשיב לו הרב הקדוש מראדוויל, שטובה גדולה עשו לנו ר"ל בזה לדרכי העבודה, כי קימא לן מצות צריכות פונה, ובמצוות לא תעשה כשבא לידו והוא מונע עצמו מפני רצון הבורא ברוך הוא הוא מקים הלא תעשה ונחשב לו בכלל החילוק דרבנן. והנה העריות אינם באים לכל אדם לידו, ואמנם כשמונע עצמו מהגאנה כדי שלא יעבר על כל העריות כי הוא שקול ככל העריות כדברי ר"ל, הוא נחשב פאלו קים הלא תעשה של טו עריות. והוטבו הדברים

פרשת בשלה

נסים נפלאים כאלה קריעת ים סוף וירידת
המן יחשבו עוד אם יש ה' בקרבם.

ונראה על פי מה שהאריכו בספרים הקדושים
דלא נקרא עושה מצוה בשלמות רק
מי שיצרו מסיתו והוא מתגבר עליו שלא
לשמע אליו, ורמזו זאת בדברי חז"ל (פסחים
לה.) דבר הבא לידי חמוץ אדם יוצא בו ידי
חובתו מצוה בפסח, והינו דאינו מקים מצוה
— המקנה בשם מצוה — רק אם יכול לבוא
לידי חמוץ הוא היצר הרע שיש לו תאוה
ומתגבר עליו.

וזה הוא רק בימי הבחירות, אבל בימי הזקנה
בטלו הטוהנות וחשכו הרואות בארבות
ונתבטל התאוה וכמו שנאמר 'ותפר האביונה'
(קהלת יב ה), אפלו אם עושה מצוה לה' בשלמות,
בין שאין לו תאוה לדבר עברה.

ולפי זה יש לבאר מה שאמרו היש ה' בקרבנו
אם אין, לא חלילה שנפלו ברשת הספק
אם ה' משגיח עליהם, אחר שראו נסים כאלה,
אכן פונתם הנה על דרך זה, לאחר שראו
קריעת ים סוף וראתה שפחה על היים מה
שלא ראו? חזקאל הנביא וירידת המן ועוד
נסים, נפסק מהם כח יצר הרע המתאנה, ומעתה
עלה מרן בלבכם שאין עבודתם שלמה בין
שנפסק מהם היצר הרע.

וזה שאמרו היש ה' בקרבנו פרוש אם יש
עוד ממש בעבודת שלנו לשם ה', אם
אין הינו אם רק הוא מחמת שנפסק מאתנו
כח התאוה. וזהו שאמרו ו"ל מיד ויבא עמלק
— הוא היצר הרע — להראותם שעדין לא
נפסק מהם היצר הרע ועבודתם שלמה:

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים
באזני יהושע כי מחה אמתה את זכר עמלק
מתחת השמים (יז יד)

כי היא מאכל מלאכים ויזדבך גופכם, ואז
אנסנו הילך בתורת, אם לא תנסנו, אם יהיה
לכם מסירת נפש או לא, כי בלא זה יוכל
להיות שישעו את עצמם ולא יהיה מסירת
נפש האמת:

ויאמר משה אכלו היום כי שבת היום (טז כה)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

אכילת שבת כלה אלוהות גמור

ענג שבת הנה, זה בחינת אכילה בקדשה,
כי אכילת ימי החל נהנה ממנה גם פן
הסטרך אחר, אבל מאכילת שבת אין חלק
לסטרך אחר כלל ויכלל. וזה שצוה אותנו
על אכילת שבת, כמו שכתוב אכלוהו היום כי
שבת היום לה', כי אכילת שבת נעשה קדשה
ואלקות גמור, בלא תערבת סיגים כלל.

באכילת שבת פועלים ככתענית

ויכול לפעל באכילת שבת, מה שפועל
בתענית, הינו להפיל אויביו לפניו,
בזכות ענג שבת, כמו שפועל בצום. ועל שם
זה נקרא שבת, כי בסגלתו 'להשביט אויב'
ומתנבם' (תהלים ח ג) "ח תורה נו):

ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני
ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו
אם אין (יז ז)

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

אין העבודה כאלה אלא היצר היצר מסיתו
ומתגבר עליו

בפסוק ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו
אם אין. ואמרו ו"ל מיד ויבא עמלק,
בכאן גדלה התמיכה, היספן אחר שראו ישראל

חן אהרן

רבי גדליהו אהרן מליניץ סקאלין יוקטע זיע"א
התגברות על היצר הרע היא רק בסיוע הבורא
יתברך אולם דבר זה הוא סוד ואין לגלותו
לכל

כי מחה אמהה את זכר עמלק. אמרו רז"ל
(סוכה נב.) לעתיד לבוא היצר הרע נדמה
לרשעים כחוט השערה ולפני הצדיקים כהר
גדול הללו בוכין והללו בוכין. ענין בכית
הצדיקים, פאָשר יראו כי לא בכחם יכלו
להתגבר עליו כי אם באמצעות עזר אלהים
באמרום ו"ל (קידושין ב:) אלמלא הקדוש ברוך
הוא עוזרו לא יוכל לו.

והנה דבר זה אשר כל העור נמשך רק מה'
לא נתן לגלות כי אם לאנשי סודו
וליראי ה', כי לאנשים פשוטים אם ידעו כי
לא בכח יגבר איש, יאמרו מה להם להתגבר
על יצר הרע קלל וינעזבו הכל רק על ה'.

וזהו הפונה שים באוני יהושע, הינו דבר זה
אשר 'מלחמה לה' בעמלק' הוא רק
לשום מפה לאין ולא לפרסם הדבר, ורק ליראי
ה' ואנשי מעלה יתגלה הענין אשר 'מלחמה
לה' בעמלק' – אשר העור האלקי הוא הלוחם
מלחמת עמלק שהוא היצר הרע וה' הוא העוזר
והמציל מעצת היצר ולבחר בדרך החיים
הנצחיים ברוך העוזר והסומך ברוך הוא וברוך
שמו:

שבת שירה

אבני זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

בשבת שירה ובשביעי של פסח מתעורר כח
שירת הים של משה ובני ישראל

אז ישיר משה וגו'. 'אז' נוטריקון אל"ף
זיי"ן. אל"ף – פרוש בזמן שלומדים
השירה, וזהו בשבת בשלח שקוראים פרשת

השירה. ז' – פרוש שביעי של פסח, אותו
הזמן שאמרו בו משה ובני ישראל את השירה
הזאת לה'.

'ישיר משה ובני ישראל וגו', לשון עתיד
והנה (עין רש"י). פרוש, בכל שנה ושנה
באלו שתי הזמנים נתעורר מחדש ענין השירה,
ומחדש ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת
לה'.

באור וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין
בשיר

וזה פרוש אמרום ו"ל (שבת נא:) וכל בעלי
השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר וכו',
פרוש, בעלי השיר הם משה ואהרן ומרים וכל
הדור דעה. בכל שנה ושנה באלו שתי הזמנים
הנ"ל שקוראים את השירה, הם יוצאים מגן
עדן העליון בשיר, ונמשכין לזה העולם בשיר.

'ימזין עליהם', פרוש, שממשיכין ההשפעות
ומזונות על הממשיכים אותם, ונטובלין
במקומן' פרוש, בעת שהולכים חזרה למקומן
צריכים טבילה בנהר דינוור (נהר שלום, ליקוטים

בסוה"ס):

שבת קדש

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

יש לשוב בתשובה בסוף היום בזמן המנחה
ובערב שבת ובערב ר"ח

כתבו חכמי האמת וספרי המוסר בגדון
התשובה, שיראה האדם להרהר
בתשובה לעתותי ערב בזמן מנחה קדם שיחזר
היום לנרותיו, שאז יהיה הפגם במקום היותר
עליון מקום עלית היום בשרשו, דאם לא כן
פאשר יעלה היום בשרשו, יגיע הפגם חס
ושלום לשרשו למקום היותר עליון וצריך

עלֵאָה וּתְתַאֵה. או א"ת אֲשׁוּר, האוֹתִיּוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ מִן הַקְּלִפָּה, עַל אֲשׁוּר תְּשׁוּבָה עֲלֵאָה. וְהִיא מִשְׁנֵה עַל אֲשׁוּר יִקְטַו יוֹם יוֹם דִּהְיִנו שְׂבִיּוֹם הַשָּׁשִׁי יוֹסִיפוּ שְׁנִית לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מִחֲדָשׁ, נוֹסֵף עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ בְּכָל יוֹם יוֹם:

חֲדוּשֵׁי הַרִי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

מתר לעשות תשובה בשבת ולהצטער כיון שהוא כמילה הדוחה שבת

היאך מתר לעשות תשובה חשבון הנפש בשבת, פי בנדאי אין להאדם תענוג בהעלותו על לבו גדל שפלות מצבו, וקרא כתיב (ישעיה נח א) וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג', ומה גם לעסק בתקון נפשו אשר זאת איננה מלאכה קלה, פי צריך לזה עבודה קשה המפרכת הגוף ומשברתו, והיאך מתר זאת בשבת, אלא דכתיב 'ומלתם את ערלת לבבכם' (דברים י טז), ומילה דוחה שבת (שבת קלב):

תשובה תרה, וכן בערב שבת קדם עלית ימי השבוע למקום היותר עליון, וכן בערב ראש חודש קדם עלית השבועות לנרתיקם, וכן בערב ראש השנה קדם עלית התחדשים, המשכיל יבין עין בשל"ה.

והנה אמר (שמות טז ד) 'הנני ממטיר לכם' – כפי מדרגתכם, כי ירד המן לכל אחד כפי צדקו כמו שנתבאר לעיל – לחם מן השמים, ובשכיל זה פשיאארע – ויצא העם – פשיאאו חס ושלום חוץ לשיטה מדרוך התורה להדעת דסטרא אחרא, ולקטו דבר יום ביומו' – אני בנדאי יראו הניצוצין והדבורים והאותיות שהוציאו מאותו היום, ולקטוהו מן הקלפה ביומ"ו על ידי התשובה תכף ולא ימתינו עד למחר, פן תגלה קלונם לעין כל בירידת המן [כי ירד לכל אחד באופן אחר אם צדיק ואם רשע]. וזהו 'למען אנסנו וכו'', והבן.

ואמר אחר כך והנה ביום הששי והכינו א"ת אש"ר קביא"ו. א"ת אש"ר הינו תשובה

אוצרות גאוני הדורות

ה' את ישראל, כי פרעה לא שלחם ברצונו אלא בעל כרחו הוציאם ה', שכן הקשו חז"ל (שמו"ר כ א) וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרַעֲהוּ, וְכִי שָׁלַחם פְּרַעֲהוּ, בַּלְעָם אָמַר 'אל מוציאם ממצרים' וכאן כתיב וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרַעֲהוּ, אֲלָא מִלְּמַד שֶׁהִיא פְּרַעֲהוּ מְלִיָּה אוֹתָם וְאָמַר לָהֶם הַתְּפִלָּה וּבִקְשׁוּ עָלֶי רַחֲמִים, שְׁנֵאמַר 'גם צאנכם גם בקרכם קחו פֶּאֶשׁ דְּבִרְתָּם וּלְכוּ וּבְרַתְּתֶם גַּם אוֹתִי, וְאִין שְׁלוּחַ הָאָמֹר בָּאן אֲלָא לְוִיָּה שְׁנֵאמַר 'ואברקם הלך עמם לשלחם'. נמצא שתוצו חז"ל מה שאמר וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרַעֲהוּ, שהוא

ויהי בשלח פרעה את העם (יג יז). ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לכב פרעה ועבדיו אל העם ויאמר מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו (יד ה)

בית אהרן

רבי אהרן צורוגון זצ"ל

פרעה בעצמו גרם ליציאת ישראל ממצרים קדם הזמן על ידי שהרכה והקשה עליהם את השעבוד

יש לספק מפני מה אמר הכתוב וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרַעֲהוּ, ולא אמר הכתוב וַיְהִי בְּהוֹצִיא

ליציאתם מצד השעבוד לא נתקרה דעתו בזה, ודרך אחריהם לחזור אותם למצרים ולשעבודם עד ק"ץ שנה, והקדוש ב"ה חזק את לבו בזה ודרך אחריהם, ונפרע ממנו שטבעו בים.

ויקח משה את עצמות יוסף עמו (יג טז)

הרי בשמים

ובי יצחק בדרשי זצ"ל

יוסף הצדיק עזר למשה כדרי לקים את השבועה

יש לזקנדק, שלכאורה תבת "עמו" תרה היא. והנה, בגמרא סוטה (יג.) מובא, שבשעה שפל ישראל היו עסוקים בכזת מצרים, הלך משה ועמד על שפת הנילוס, ואמר, יוסף, יוסף, הגיע העת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם, והגיע עת השבועה שהשבעת את ישראל. אם אתה מראה עצמך, מוטב, ואם לאו, הרי אני מנקים משבועתך. מיד צף ארוננו של יוסף. ויש להבין, מאחר שהשביע יוסף את בני ישראל שבצאתם ממצרים יעלו גם את עצמותיו עמם, היאך חשב משה להפטר מהשבועה אם לא יצוף הארון.

ונראה לישב בהקדים את המשנה בבבא מציעא (ב.) העוסקת במצות פריקה האמורה בתורה, "כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו" (שמות כג. ה). שאם בעל החמור, הלך וישב לו, ואמר לאדם אחר, אם רצונך לפרק פרק, פטור. שנאמר "עמו". נמצא, ש"עמו" פרושו שהבעלים עצמם יסיעו עם העזב.

וזהו שרמז הכתוב "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", כלומר, שתבע משה את יוסף בטענת "עמו" ואמר לו, כי אלמלא יסיע

שלחם, באמרם אין שלוח האמור כאן אלא לריה, כמו שאמר ו'אברהם הלך עמם לשלחם'.

והנראה לעניות דעתי כמה שאמר בשלח פ'עה ש'נראה שהוא שלחם בעצמו, כן הוא האמת שפרעה שלחם מעצמו, שהגזרה שגזר הקדוש ב"ה היה ארבע מאות שנה, ופרעה כפל השעבוד, שמה שהיה להם לעבד בארבע מאות שנה עברנו בדר"ו שנה, ולפיכך הוציאם הקב"ה בדר"ו שנה, נמצא שפרעה שלחם מעצמו, שאם הוא לא היה משתעבד כל כך עדין לא היו יוצאים משם.

וזהו שאחר כך נתחדש לו ונהפך לבו ממה שהיה בתחלה, כמו שאמר הכתוב ויגד למלך מצרים כי ברח העם, כלומר פמנין 'ברח' שהוא מאתים ועשר שנים יצאו ישראל מתחת ידך, ושלמו עבודתם שהיה להם לעבד בארבע מאות שנה כמה שהוספתם השעבוד משלכם, ולכן אמר ויהפך לבב פרעה, כי למה הפך לבו שברצונו יצאו בתחלה, ועוד מהו שאמר כי שלחנו את ישראל, וכי הוא שלחם והלא הקב"ה הוציאם בעל פרחו על ידי עשר מכות, אם כן היאך אמר 'כי שלחנו' ש'נראה שהוא שלחם.

אלא כיון שהגד לו שמצד השעבוד שנשתעבדו בהם ביותר היה סבה לצאתם ממצרים, לפיכך נהפך לבו ולב עבדיו, ואמר מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו, כלומר אני בדיניו שלחנו אותם, שאם לא היינו משתעבדים בהם ביותר לא היו יוצאים עד זמן הגזרה שהוא ארבע מאות שנה, אם כן אנו שלחנו אותם מצד השעבוד שהוספנו עליהם, וזהו 'שלחנו את ישראל מעבדנו' מצד עבדנו.

עם כל זה היה מעורר עליהם באמרו כיון עדין לא שלמו ארבע מאות שנה, ומה שהגד לו שיצאו בדר"ו שנה ושהוא היה סבה

פרשת בשלה

והנה המצרים בתחלה סברי דהוא"ו לחלק, דהינו או עבדות או ענוי, ואם פן הם שפשו לישראל תרתי עבדות וענוי, לזה קשי השעבוד השלים הזמן, ואם פן יצאו ישראל בהזמן, וכמו שתמצו המפרשים ו"ל דקשי השעבוד השלים למנן, שתרוץ זה לא אתי, אלא אי אמרינן הוא"ו לחלק.

והן כהיום שראו המצרים, שנתן להם הקב"ה את ממונם, מלבד הדין שפשה להם ביו"ד מכות, אם פן מזה משמע שהקב"ה דן את הדין שהוא"ו להוסיף, ולכך עשה עמהם תרתי דין וממון, אם פן גם בעקר הגזרה צריך עבדות וענוי ארבע מאות שנה, ולא סגי בתרא, ואם פן לא יתרוץ עוד שקשי השעבוד השלים, דהוא"ו להוסיף פנ"ל, ואם פן צריכים לתור ולהשלים זמן ארבע מאות שנה, ולזה נהפך לפם ורדפו אחריהם.

ובזה דברי רש"י ו"ל שאמר בשביל ממונם שהשאלום אתו פמין חמר, שרצה לומר אלו לא נתן להם את ממונם, רק ידונם בעשר מכות לבד לא היו הם ורדפין אחר ישראל, דררשינן הוא"ו לחלק, מה לי הקא, מה לי התם, אכן עתה שראו שנטלו את ממונם, מלבד העשר מכות דאייתי עליהו, ודרש הוא"ו להוסיף, לכן רדפו אחריהם להתזירם לשעבוד.

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום (יד יג)

פתח יצחק

רבי יצחק גבאי (בצרי) וצ"ל

מדוע בתחלה לא רצו ישראל לומר שירה

מוכא ממכילתא דרשב"י (עה"פ), שמושה תמה על ישראל ואמר, ה' ילחם לכם ואתם

הוא בידיו של משה, אזי אין פל חובה מטלת עליו להוציא ולהעלות את ארוננו, פדין "עזוב תעזוב עמו". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויגד למלך מצרים כי כרח העם ויהפך לבכ פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו (יד ה)

בן דוד

רבי משה דוויף וצ"ל

טעם הרטת מצרים שישראל חבים עבדות וענוי ארבע מאות שנה

כתב רש"י ו"ל בשביל ממונם שהשאלום, עכ"ד ו"ל. וכל המפרשים ו"ל אהזו צער, דפישט הפתוב שתרטת מצרים היתה על עקר השלוח, ולמה רש"י ו"ל הצרך לזה.

אך ראיתי בספר הקדוש דבר טוב ו"ל (הרוש ה' לשבת הגדול), שהביא דברי הרב מהר"ם גלאנטי ו"ל (קולו של משה, קול שרים דרוש ב) שפרש על פי מאי דאיתא בש"ס (ב"מ צד:): מחלקת רבי יונתן ורבי יאשיה, דרבי יונתן סובר דבכל מקום הוא"ו לחלק, ורבי יאשיה סובר הוא"ו להוסיף. והנה בגזרת בין הבתרים נאמר לסבא קדישא אברהם אבינו ו"ל (בראשית טו יג) ובעבדים וענו אתם, ואתינא להאי פלוגתא, אי הוא"ו להוסיף ואם פן צריך עבדות וענוי ולא סגי להו בתרא, או הוא"ו לחלק ובתרא מינייהו סגי.

וגם בתשלום הגזרה פתיב (שם טו יד) ו'גם את הגוי וכו' דן אנכי ואחרי כן יצאו ברבש גדול, גם בזה איפא פלוגתא, אי אמרינן הוא"ו להוסיף אם פן המצרים תרתי מחייבי, דהינו משפט תרוץ ויצאו ישראל ברבש גדול, לכך אי אמרינן הוא"ו לחלק, בתרא מינייהו סגי למצרים.

צִמַח דָּוִד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

יראת ישראל לאחר שראו כמו עיניהם את פְּרַעֲנוֹת מִצְרַיִם

קִשָּׁה לָמָּה יָרְאוּ אֶת הַשָּׁם עַכְשָׁיו יוֹתֵר מִזְמַן הַקּוֹדֶם, וְלָמָּה שָׁנָה לֹמַר וַיִּירָאוּ הָעָם וְלֹא אָמַר 'יִשְׂרָאֵל'. וּבִמָּה שִׁפְתַּבְּתִּי גִיחָא, דְּכִינּוּן שְׁלֵא הָיוּ כְּדָאִים לְרֵאוּת בְּפְרַעֲנוֹת הַמִּצְרַיִם, לְכֵן כְּשָׂרְאוּ אֶת הַמִּצְרַיִם מֵת עַל שִׁפְתַּת הָיִם נִתְיָרְאוּ וְאָמְרוּ מוֹת נִמּוֹת שְׂרָאִינוּ בְּפְרַעֲנוֹתָם וְאִין אֲנוּ כְּדָאִים, כְּמוֹ שְׂאָרְע לְאִשְׁתּוֹ שֶׁל לוֹט שְׁנַעֲשִׂית נְצִיב מְלַח, לְכֵן מִשָּׁם וְהִלָּאָה יָרְאוּ אֶת ה'. וּלְפִי שְׂאִין זֶה אֲלֵא לְאוֹתָם שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה לְזֶה אָמַר 'וַיִּירָאוּ הָעָם' דְּהִינּוּ אוֹתָם שֶׁהָיוּ חוֹטְאִים, כִּי הַצְּדִיקִים שֶׁבְּדוֹר לֹא הָיוּ צְרִיכִים, כִּי כְּדָאִים הָיוּ לְרֵאוּת.

ומבחר שלשיו טבעו כים סוף (טו ד)

פְּנֵי דָּוִד

רבי חיים יוסף דוד אבולאי זצ"ל - החיד"א

עקר הנס היה בקריעת ים סוף

אִפְשָׁר בְּמָה שִׁפְתַּב בְּסִפְרֵי דְרוּשׁ שְׁמוּאֵל מִשָּׁם רַבְּנֵי בַּחֲיִי, שֶׁהָעוֹלָם שְׁלִישׁ יָם, שְׁלִישׁ מִדְּבַר, שְׁלִישׁ יָשׁוּב, וְעֵשָׂה ה' לִישְׂרָאֵל נִסִּים וּנְפִלְאוֹת בַּיָּם וּבַמִּדְבָּר וּבִישׁוּב, וְזֶה שְׂאָמַר (י"ד) 'וְשִׁלְשׁ-יָם עַל כְּלוֹ', לְרִמּוֹ וְשְׁלִישׁ יָם הוּא גְדוֹל הַנֶּס עַל כְּלוֹ עַכ"ל. וְזֶה רִמּוֹ וּמִבְּחַר שְׁלִישׁוֹ הַמִּבְּחַר שֶׁבְּנִסִּים שְׁנַעֲשׂוּ בְּשִׁלְשִׁים הוּא אֲשֶׁר טָבְעוּ כִּים סוּף, כִּי זֶה נֶס גְּדוֹל עַל הַכֹּל, כִּי הָיָה הַקְּטָרוֹג גְּדוֹל וְשִׁעַת סִכְנָה.

תַּחֲרִשׁוּן", הַמָּקוֹם עוֹשֶׂה לְכֵם נִסִּים וּגְבוּרוֹת וְאַתֶּם עוֹמְדִים וְשׁוֹתְקִים. וְיֵשׁ לְהִבִּין, מִדּוּעַ בְּאֵמַת לֹא רָצוּ יִשְׂרָאֵל לֹמַר שִׁירָה. וְאִם אָכֵן הָיָה לָהֶם אֵיזֵה טַעַם בְּדַבְּרֵי, מָה הָיְתָה תַּמְיֵיתָה מִשָּׁה. עוֹד יֵשׁ לְהִבִּין, הַלְּשׁוֹן "וַיָּרְאוּ", מִדּוּעַ דְּוָקָא בְּלִשׁוֹן 'רָאִיָּה'.

וַיִּרְאֶה לְבָאָר, בְּהַקְדִּים אֶת דְּבָרֵי הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה יְפֵה בְּבֵאוּרוֹ 'יְפֵה תֵּאָר' עַל הַמִּדְרָשׁ (ש"ר כה, ט), שֶׁהַטַּעַם שְׁלֵא אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל שִׁירָה עַל הַמָּן, הוּא מִשׁוּם שְׁלֵא יָרַד לָהֶם בְּזִכּוֹת עֲצָמָם אֲלֵא בְּזִכּוֹת מִשָּׁה, וְכַמְבָּאָר בְּמִדְרָשׁ (ויק"ר כו, ט). וְכֵן דְּבַר שְׁזוֹכִים בּוֹ בְּזִכּוֹת אַחֲרֵים, אִין רָאוּי לֹמַר עָלָיו שִׁירָה.

עוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים אֶת דְּבָרֵי הַרְמַב"ן עַל הַפְּסוּק "אֵל תְּבִיט אַחֲרֶיךָ" (בראשית יט, יז), שֶׁהַטַּעַם שֶׁהִזְהָר לוֹט שְׁלֵא לְהִבִּיט בְּהַפִּיכַת סְדוֹם, מִשׁוּם שֶׁהוּא עֲצָמוֹ לֹא נִצַּל אֲלֵא בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם, שֶׁהָרִי אָף הוּא הִרְשִׁיעַ עִמָּהֶם, וּלְפִיכֵךְ אִינוּ רְשָׁאֵי לְרֵאוּת בְּפְרַעֲנוֹתָם.

וְלְפִי זֶה, יֵשׁ לֹמַר שִׁישְׂרָאֵל לֹא רָצוּ לֹמַר שִׁירָה, מֵאַחַר שֶׁסָּבְרוּ כִּי לֹא בְּזִכּוֹת עֲצָמָם יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְאִינֶם רְשָׁאִים לֹמַר שִׁירָה. אָף מִשָּׁה אָמַר לָהֶם "הִתְיַצְבוּ וַיָּרְאוּ", כְּלוּמַר, מִתֵּר לְכֵם לְרֵאוּת בְּעֵינֵיכֶם אֶת יְשׁוּעַת ה' בְּמִפְלְתָם שֶׁל הַמִּצְרַיִים, וְלֹא כְּלוֹט שְׁלֵא הָיָה רְשָׁאֵי לְרֵאוּת בְּהַפִּיכַת סְדוֹם, וְאִם כֵּן אוֹת הָיָא שְׁבְּזִכּוֹת עֲצָמָם אִתָּם נִצּוּלִים, וְלִכֵּן תַּמָּה וְאָמַר 'וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן' מִלּוּמַר שִׁירָה. שֶׁבְּדוּאֵי צְרִיכִים אִתָּם לֹמַר שִׁירָה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיִּרְאֵה יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ה' (יד לא)

פרשת בשלח

ישראל ראויים לקרא את המן לחם, ולמה כתיב ויקראו כל בית ישראל את שמו מן כי לא ידעו מה הוא.

וּתְרַץ דהנה האידך קרא הקב"ה את המן לחם, כי המן הנה לו כל טעמים שבבעולם.

אבל כף הסגנון, דאיתא באבות (פ"ו מ"ה) 'כף היא דרבה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו', אשריך בעולם הנה, ופרש מהר"ם ש"ך, דהנה העני אין לו בשר ומכרח לאכל פת במלח, ואין לו פרים וכסותות והצריך לישן על הארץ, זה אינו דרבה של תורה, לזה מסים המשנה אם אתה עושה כן אשריך בעולם הנה רצה לומר שאתה עשיר ויש לך בשר ופרים וכסותות, ואתה אוכל פת במלח וישן על הארץ, זהו דרבה של תורה.

והנה המן הנה לו כל טעמים שבבעולם, והעני הנה לו מן כמו העשיר, כי המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר, והנה פשרצו לעסק בדרבה של תורה לא היו רוצים לטעם שום טעם במן רק טעם פת במלח, וזה פונת המקרא הנני ממטיר דבר שיהיו בו כל הטעמים שבבעולם, אבל לכם לחם, הינו שלא תרצו לטעם בו רק טעם לחם, למען אנסנו הילכו בתורתו, בזה אדע אם ירצו דרבה של תורה.

ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אלכם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה (טז טו)

עפְפֵי שַׁחַר

רבי שמואל טיב זצ"ל

מאחר וישנם שני סוגי מן הסתפקו ישראל ושאלו מה הוא

מוכא במכילתא דרבי ישמעאל (בשלח מ'סכתא דויסע' פרשה ג), 'כאדם שאומר לחברו מה הוא, כף אמרו זה לזה מה הוא. דרשי

נורא תהלת עשה פלא (טו יא)

באר לחי

רבי חי מימון זצ"ל

המורה על הנס זוכה לנסים ונפלאות אחרים

אפשר לפרש במה שאמרו ו"ל דכל המורה על נסו הקב"ה עושה לו נסים אחרים, כמו שאמרו על פסוק 'כי חמת אדם תורן שארית חמת תהגר' פירושו. וזהו נורא תהלת דמי שמהלל להשי"ת שהוא 'נורא' על הנסים שעושה לו, עשה פלא השי"ת עושה לו נסים ונפלאות אחרים.

נתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

יראה ופחד להלל את ה' שהוא עשה פלא

נראה לפרש כי באמת לה' הכל שוה, מה שהוא בטבע ושלא בטבע, אלא לגבי דיין תמוה פשאנו רואים נגד הטבע, שאין אנו רגילים בו, והוא פלא בעינינו [וכו']. והינו נורא תהלת עשה פלא, שנורא להללו שהוא עושה פלא, דבר פלא, כי לגבי הקב"ה אין פלא, רק לגבי דיין.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתו אם לא (טז ד)

קהלת משה

רבי משה ב"ר אברהם מטשודנוב זצ"ל

נסיון המן אם יטעמו בו טעמים שונים מלבד טעם פת במלח

הקושיא מפרסמת מי יראה כזה לנסות בלחם אם ילך בתורתו. ותרץ הנאון רבי יונתן, דקשה הנה הקב"ה קרא את המן לחם, דכתיב 'הנני ממטיר לכם לחם', והנה כל

שנלחם בעמלק, שהרי זה מה שאמר לו, כמוכא בפסוק הקודם, ומדוע הוסיף הפסוק "להלחם בעמלק".

ונראה, כי בקש משה מיהושע שני דברים. האחד, "בחר לנו אנשים", שיבחר אנשים שדומים למשה וליהושע (עי' בפירוש עין יוסף' על במ"ד כב, ב), הינו הדומים לנו. והשני, "יצא הלחם בעמלק".

אמנם, מחמת כבודו של משה, נמנע יהושע מלבחר אנשים, כי איך יוכל לומר על איש מישראל שהוא דומה למשה, על בן הותיר את בחירת האנשים ביד משה, ולאחר מכן יצא להלחם בעמלק. מפאת כן, לא הסתפקה התורה באמרה "ויעש יהושע כאשר אמר לו משה", אלא הוסיפה "להלחם בעמלק", כלומר, שיהושע עשה כדברי משה, רק לענין המלחמה בעמלק, אף לא לבחירת האנשים.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מנושאי הפרשה

סעודת מלוה מלכה באכילת המן במדבר

חזקוני

רבי חזקיה בן מנחם

אכילת מן בסעודת מלוה מלכה במוצאי שבת

ואת כל העדה הניחו לכם למשמרת עד הבקר (טז כג). **ואת** כל העדה על הראוי לשתי סעודות של שחרית וערבית של יום הששי, הניחו לכם למשמרת עד הבקר של שבת גזרת מלך שלא יסרית, והוא הדין לסעודת מוצאי שבת.

רשומות אמרו, ישראל קראוהו מן. הרי שנחלקו התנאים בבאור הפסוק "מן הוא" אם היתה זו שאלה, או שפך אכן קראו את שמו.

ולשיטת דורשי הרשומות יש להקשות, כי מאחר ש"לא ידעו מה הוא", היאך קבעו ששמו הוא "מן". עוד יש לשאל, מה חדש להם משה בתשובתו, "הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה". וכי לא ידעו שהוא הלחם שנתן להם מן השמים.

ויש להקדים את דברי האבן עזרא (שמות טז, ג), שגם בזמן הנה יורד לעתים מן במדברות, והעיד שראה אותו עין בעין, והוא מן טבעי. וכתב, שמחמת כן, מצאו הכופרים מקום לומר שלא היה גס במן, אלא היה דבר טבעי.

ולפי זה, נוכל לומר כי כאשר ראו בני ישראל את המן שירד, הסיקו בדיעתם שאין כאן גס ופלא, אלא זה המן הרגיל לירד במדברות, ולכן אמרו "מן הוא", כי אכן הכירוהו מכבר. ומה שאמר הפסוק "כי לא ידעו מה הוא", הפונה, שלא השכילו לדעת ולהבחין בין המן הטבעי למן שיורד בדרך גס, ולכן משה רבנו העמידם על טעותם ואמר להם "הוא הלחם אשר נתן ה' לכם" מן השמים, בדרך גס ופלא. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים ויצא הלחם בעמלק וגו' ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק (יז טו)

זבח השלמים

רבי משה גאלנטי זצ"ל

יהושע לא שמע למשה מחמת כבודו

יש לדקדק, שהיה די לומר "ויעש יהושע כאשר אמר לו משה", וממילא גזע

זו שהיה משנה לשבת, גם מה הרבותא שרמא לא היתה בו ולא הבאיש, הרי נפל רק לצרף שבת.

ונראה לי דהנה פל עמר היה לסעודת לילה ויום, נמצא דעמר של ערב שבת יהיה ליום ערב שבת ולסעודת ליל שבת, ועמר שבת שיירד לסעודת שבת ולמוצאי שבת, אם פן יהיה זה של חול נאכל בשבת, וזה של שבת יהיה נאכל בחול למוצאי שבת, וזה אי אפשר, דזה של שבת הוא משנה בריחו וטעמו יהיה נאכל במוצאי שבת.

וזה שהגיד משה דהערף מן זה של ערב שבת יניחו למשמרת למוצאי שבת, וזה של ערב שבת יהיה נאכל רק בחול יום של ערב שבת ולילה של מוצאי שבת, וזה של שבת יהיה נאכל ליל שבת ויומו, וזה הרבותא דאף דהשאירו של ערב שבת למוצאי שבת לא הבאיש ורמא לא היתה בו, וזה הסמך לסעודת מלנה מלכה, כי בסעודתו נעשה גם פן גס כמו בעמר של שבת.

מנחת יהודה

רבי יהודה ליב איילינגורג זצ"ל

שאלת ישראל האם מתרים ללקט מן בשבת בשביל סעודת מלנה מלכה

ניאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה (טו כה).

וברש"י: שחרית שהיו רגילים לצאת וללקט, באו לשאל אם נצא אם לאו, אמר להם את שפינדכם אכלו. לערב חזרו לפניו ושאלוהו מהו לצאת, אמר להם 'שבת היום'. [ע"כ]

ואם תאמר פיון שבשחרית אמר להם 'את שפינדכם אכלו', אם פן שמע מנה שלא ללקטו, למה להן לשאל עוד פעם אחרת. ויש

מליצי אש

רבי אברהם שטרן זצ"ל

סעודת מלנה מלכה משירי מאכלי שבת

את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל הערף הניחו לכם למשמרת עד הבקר. ויניחו אתו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמא לא היתה בו (טו כג-ד).

כתב לי הגאון רבי אליהו מאושפיצים בשם זקנו הרה"צ רבי נחמן צבי ראזען ז"ל רמז בתורה הקדושה על סעודת מלנה מלכה, ועל מה שנוהגין להניח שיריים ממאכלי שבת על סעודת מלנה מלכה. כי איתא בירושלמי (מובא בתוס' ב"ק טז: ד"ה והוא) דעצם לזו ממנו התחיה, ובזהר הקדוש (ח"א קלו. ועוד) קורא את העצם הלזו בשם בתואל הארמי, וידוע (עין ט"ז ולבוש אורח סי' ש) שעצם זה אינו נהנה משום סעודה רק מסעודת מלנה מלכה.

ורמזה תורה לפני פסוק שכתוב בו תלתא 'היום' שמהם נלמד ג' סעודות בשבת (שבת ע"ז:), **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, ואת כל הערף רצה** לומר השירים מג' סעודות, הניחו לכם למשמרת לסעודת מלנה מלכה, שממנו נהנה העצם שהוא למשמרת עד הבקר בה"א הידוע לעתיד לבוא עולם התחיה, ויניחו אתו עד הבקר הידוע וכו', ולא הבאיש ורמא לא היתה בו וכמו שכתבו תוספות הנ"ל שפאותו עצם אין שולט שום רמא ותולעה, ואותיות 'ורמא לא היתה בו' ממש אותיות 'בתואל הארמי' בדיוק. (ח"ז סי' רג)

מקרא מפרש

רבי יצחק יהודה טרוינק מסוטנא זצ"ל

אכילת סעודת מלנה מלכה כנגד הנס שנעשה בו במדבר

ואת כל הערף הניחו לכם למשמרת עד הבקר. לכאורה מה ערף, וברי עמר שלם היה

ה' בקרבנו אם אין (יז). כלם דקדקו דאם פן למה הקדים משה למריבה.

והנראה לי בזה, דהנה הרד"ק (שופטים ו לט) הביא בשם רבי סעדיה גאון, וכן ראיתי בספר האמונות בעצמו שהקשה גבי גרעון שנסה ה', והא פתיב (רביים ו טו) 'לא תנסו', וכתב שלנסות כת' ה' אסור, אבל הוא נסה אם הוא ראוי שיעשה עמו נסים.

והנה גם כאן מקום לומר שלא נסו ה' רק שנסו עצמם אם הם כדאים להנס, אף ממה שרבו בני ישראל ואז הם אינם כדאים מריבם עם ה', ועל פרחף שנסו ה', וזה מאמרם במדרש (ילקוט ש"א רמז רסא) מה דאתון מריבין עמדי דא אתון מנסין ד'.

וזהו על ריב בני ישראל ועל נסתם, שמכח המריבה נודע שנסו ה', וזהו שקראו למקום 'מסה ומריבה' שהמסה עקר, והבן, כי באמת עקר החטא על הנסיון לה', רק שלא נודע הנסיון כי אם על שרבו עם משה. ודו"ק. וזה הפונה 'לא תנסו ה' כאשר נסיתם במסה, והיגיו דוקא כמו שהיה במסה אסור.

בריתי יעקב

רבי יעקב טייטלבוים זצ"ל

מכח המחלקת באו לעון הגדול של נסיון ה' ויקרא שם המקום מסה ומריבה. שמעתי מהגאון מה"ר שלום בער נ"י ראב"ד, דלכאורה הוי ליה לקרותו מריבה מתחלה ואחר כך מסה, כי מתחלה היו מריבים.

אמנם כבר פתב השל"ה, דבלוט פתיב (בראשית יג ח) 'אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו', ומתחלה פתיב (שם פסוק ז) 'ינהי ריב', דבכל מחלקת מתחלה הוא קטן ואחר כך נעשה פרות רח"ל, ונעשה פנקבה שעושה

לומר דלכך שאלו מהו לצאת ללקט על צרף מחר, אמר להו שבת היום. כך פ"ש הרא"ם.

אבל תימה גדולה בעיני אטו בשופטני עסקינן, דבשאר ימים לא היו רשאים ללקט לצרף מחר, דהא אפלו הלקוט לצרף היום לא היו רשאים להניחו לצרף מחר, כל שכן ללקט לצרף מחר. ועוד דאפלו לצרף היום אסור ללקט פיון שהוא שבת, כל שכן שאסור לצרף מחר.

אבל היותר נראה לי כי השאלה היתה לעת ערב, פיון שאכלו סעודה שלישית ביום השבת לא נשאר להם פלום מן המן, אם פן הצרכו לבוא לשאל למשה אם הם רשאים לצאת וללקט לצרף סעודה רביעית כרבי חדקא, או פדי ללוות המלכה למוצאי שבת אפלו כרבנן, והשיב להם משה כי שבת היום לה'.

והא דלא שאלו אותו מיד בשחרית, כי סבורים היו כי ברפת ה' תהיה בפת, ותשבועו ותותר עוד לסעודה רביעית, כי סבורים היו שמחזיבים הם לאכל הלחם לשבע, כדכתיב (טו ח) 'בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע', וכיון שאכלו הלחם פדי לשבע לא נשאר פלום לסעודת רביעית, משום הכי הכרחו לשאל למשה מה יעשו אם מתר לצאת וללקט לצרף היום, והשיב להם כי שבת היום לה'.

קריאת שם המקום מסה ומריבה

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל

מכח מריבת ישראל נודע שכונתם היתה לנסות את ה' ולא לבחן האם ראויים הם לנסים

ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש

תחלה על מריבה ואחר כך על משה, ומשום הכי קאמר שהקב"ה צונח על זה.

וְהָיָה בְּשִׁטָּה מְקַבְּצַת (ב"מ לב.) מביא ירושלמי פאה (פ"א ה"א) שהקיש הקב"ה כבודו לכבוד אב ולא עוד אלא שהעדיפו יותר, וכן משמע מגמרא (ב"מ שם) דהוה אמינא דכבוד האב דוחה כבוד מקום לעבר על מצותו, עין שם. והקב"ה חס יותר על כבוד ישראל מכבוד עצמו.

והנה המריבה היה עם משה, ונסו גם כן את ה' אם יש ה' בקרבנו אם אין, ומשה היה מקפיד יותר על כבוד המקום מכבוד עצמו, על כן היה קורא שם המקום תחלה משה ואחר כך מריבה. אבל הקב"ה צונח וחס יותר על כבוד משה מכבודו, ומשום הכי צונח תחלה על ריב בני ישראל שרבו עם משה, ואחר כך על נסתם את ה' כי העדיף ה' כבוד משה מכבודו, וזה פרוש נאה בפסיקתא. (שו"ת, או"ח סי' לג, וכדרך זו כתב בפרשתינו בספרו שערי שמחה)

פרות, על כן אמר אברהם 'אל נא תהי מריבה' לשון נקבה בינינו, שיעשה פרות ח"ו ויתרבה, עכ"ד.

וכן כפאן אמר משה, ראו מה נעשה ממחלוקת, שאחר כך נסיתם את ה', ועל כן הקדים משה ומריבה, כי המחלוקת עשה פרות עד שנסו את ה', וקרא שם המקום 'משה ומריבה על ריב בני ישראל', דמתחלה היה רק ריב.

שיבת סופר

רבי שמחה בונם סופר זצ"ל משה רבנו הקפיד יותר על כבוד המקום, והקב"ה חס והקפיד יותר על כבודו של משה **ויקרא שם המקום משה ומריבה**. בפסיקתא (פ"א) נאמר שהקב"ה צונח על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה'. והנראה מהפסיקתא שדקדק בקרא דתחלה נאמר משה ומריבה, ואחר כך קאמר להפך ויחייב טעמא

מעשי צדיקים

בספר דרך משה, מהא דקתיב ה' ילחם לכם ואתם תחרשון.

אימתי ה' ילחם לכם, בזמן שאתם תחרשון, שאין אתם משיחין בשעת התפלה, אז תוכלו להיות סמוכים ובטוחים שאכן ה' ילחם לכם.

ה' ילחם לכם ואתם תחרשון (יד יד)

בתקופת השואה הנוצאה, עלה הצורך הגרמני ימ"ש והכרית כשליש מהעם היהודי בארופה הי"ד, יהדות אשכנז עלתה על המוקד, ואלו ביהדות ספרד, כמעט ולא עלה בידיו לבצע את זממו.

אמר אז הרה"ק האמרי אמת זיע"א, שעמדה להם לבני עדות המזרח להנצל מן הגזרה, הזכות ששמרו על קדשת בתי הכנסת ולא היו משיחין בשעת התפלה, ורמז לזה

"לרבים" השואלים לספר להם מעשה נורא שראיתי ושמעתי, כך היה המעשה.

נעקרו, גלי היס התרוממו, נחשולי המים רדפו זה אחר זה. גל התנגש בגל, זרמי מים החלו חודרים לבתים הסמוכים אל החוף.

המהומה והסערה גברו בעיר, החשש לשטפון היה מוחשי. המלך השקיף מחלון ארמונו, וחשש כי סוף העולם קרב. ההמון נמלט מהבתים, והתקבץ בקרבת הארמון.

מקרב הנאספים בחוץ נשמע קולו של הערבי, משרת בית הפלא, בהכריזו קבל עם כי כל מה שקורה הוא בשל מאסרם של הרבנים היהודים.

בלא להרבות בשאלות, נחפז המלך לפלא, ופנה אל הרבנים לפעל להרגעת הרוחות ולהשקיט את גלי היס. אמרו הרבנים, "היודים אנחנו, ועסקנו בדת ה', אין אנו אויבי הארץ, ולא לרגל אותה באנו, התפללנו לה' על העול שנגרם לנו, וקרה את אשר קרה".

הרבנים שחררו מיד, הם קראו למשרת בית הסהר והורו לו, "לפני זמן מה מסרנו בידך ניר, רשמנו מה שרשמנו, ובקשנו להשליכו לים. עכשו אנו נותנים בידך כתב נוסף, לך לאותו מקום, והשלך גם אותו המימה".

הוא עשה כפי, נטל את הניר והשליכו במקום האמור, לא עברו דקות ספורות, והכל נוכחו לראות כיצד הרוחות שקטו באחת, הגלים הנמיכו גבה, והיס נח מזעפול. (במחיצת חכמים ורבנים)

ויבאו בני ישראל בתוך היס בביטחה (יד נב)

בעת בה היה הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א בעל התניא, אסור בפלא של

בימי השואה, בחורף שנת תש"ד, כשעמדת עם חבורת אנשים ליד תחנת הרכבת בעירה ראחוב, נגשה אלינו אשה אלמונית וכה אמרה.

"יהודים, אתם יודעים מדוע הנכם סובלים כל כך, מפני שאתם מדברים שיחות חליו באמצע התפלה, ואתם מסדרים כל עסקכם בבית הכנסת". עד כאן היו דברייה, בתוך שניות ספורות נעלמה ואף אחד לא ידע מי היא, מאין באה, ולהיכו הלכה.

חתמתו שמי, במוצאי שבת קדש פרשת וישב, כ"ד כסלו, שנת חמשת אלפים תשל"ח לבריאת העולם. יהודה חיים גויזץ, רח' ברקלב 19". (קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות)

ויט משה את ידו על היס וילך ה' את היס ברוח קדים עזה, ויאמר ה' אל משה נטה את ידך על היס וישבו המים (יד טא-כו)

עקב הגזרות והפרעות שקדמו לגרוש ספרד, נאלצו רבותינו הרשב"ט והתשב"ץ זצ"ל להמלט בשנת קנ"א מספרד הנוצרית, ארץ מושבתם, לאלג'יר, אליה נכנסו ללא אשור השלטונות.

מלטיניים הביאו אל חצר המלכות את הידיעה שהגיעו שני רבנים, והיהודים ערכו להם קבלת פנים רועשת. עד מהרה הובאו השנים לפני המלך ונחקרו, בתם החקירה התברר שאכן פרצו גבול המלכות ללא אשור. הם הכנסו אל בית הפלא, שהשהיה בו היתה משפילה, ופגעה בהם ובכבוד תורתם.

באחד הימים בשעת בקר, החלו לנשב לפתע רוחות עזות, גשם ולעפות החל לרדת, וענני אבק פרשו עלטה על אלג'יר. עצים

אמר אויב ארדף אשיג אחלק שָׁלַל (ט טו)

בראשית הנהגתו של הרה"ק רבי מרדכי מנשייז זיע"א, הגיע קהל חסידים מצמץ למקום מגוריו שהיה אז בלעשנוב הסמוכה לעיר ברדא, להסתופף בצלו בחג השבועות.

בין הבאים היה סוחר שהגיע ממרחקים, והיה בדעתו להמשיך אחרי החג לברדא הסמוכה, לצרף מסחרו, על פו צרר את צרור כספו בחיקו, ונטלו עמו בנסיעתו לרבי ללעשנוב.

לאחר שסר לאכסניתו להניח את חפציו, פנה ללכת להקביל פני רבו, ובאשר היה זר בעירה ולא הכיר איש, גמר בלבו שאף הקסוף הצרור בצרורו, יפקיד בידי הרבי, כי אין נאמן יותר ממנו.

הרבי לא סרב לבקשתו, נטל את הצרור ונכנס למטבח, פתח את ארון הכלים והניח את הצרור בתוך צלחת, בצלחת נוספת כסה את הקסוף מאין רואים, כך היה סמוך ובטוח שהפקדון שמור כראוי.

שני ימי החג עברו על החסידים בהתרגשות מיוחדת ובהתרוממות הרוח, כאשר כל אחד שוכח לגמרי מכל דאגותיו וטרדותיו ומשאיר עניני החליו, הכל התעלו לדרגות עילאיות, בצברם מטען רוחני רב לימי החל הבאים.

למחרת החג בבקר, פנה האברך הסוחר בשלוח ובבטחה לרבי, ובקש את הפקדון אשר הפקיד בערב החג. הרבי זכר היטב את מקום המחבוא, יצא למטבח ופנה

מלכות רוסיה, כלאוהו במבצר פטרופלובסקיה אשר בפטרבורג, אף חקירותיו לא נערכו במבצר זה, כי אם במבנה המועצה החשאית.

נהר רחב ידים השתרע בין המבצר לבין בית המועצה החשאית, ה'טייני סובייט', לקראת כל חקירה, היו משיטים את הרבי באמצעות סירה קטנה, שהנהגה על ידי אחראי מטעם רשיות הכלא.

באחת הנסיעות בשעות לילה, הבחין הרבי בירח המבצבץ מבעד לעננים וצוה על האחראי, "עצר נא את הסירה כי ברצוני לקדש את הלבנה", משלא נענה הלה לבקשתו, הזירו הרבי, "אם לא תעצר את הסירה, אעצר אותה בעצמי".

השומר סרב, וכעבר שניות אחדות נעצרה הסירה מאליה. הרבי קם על רגליו ואמר את המזמור 'הללו את ה' מן השמים', הנאמר קדם קדוש הלבנה. עם סיום אמירת המזמור, המשיכה הסירה לשוט בנהר.

"עצר נא את הסירה, שאוכל לברך את הברכה", בקש הרבי שנית מהשומר האחראי מחמת שלא אבה לקיים את המצוה באמצעות נס, הלה שכבר נכח שאיש אלקים בסירתו, השיב בשאלה, "מה תתנו לי בשכר עצירת הסירה", הרבי העניק לו ברכה כתובה עלי ניר.

הסירה נעצרה, הפעם על ידי המשיט, והרבי קדש את הלבנה. לימים הפך אותו שומר לעשיר מפלג ולבעל מעמד מקבד, הוא יחס כל זאת לאותו פתק בו רשם לו הרבי את ברכתו. העשיר מסגר את הפתק במסגרת זהב טהור, ותלה אותו במרכז טרקלינו. (ליקוטי דיבורים)

לא השתתה הרבי רבות, מיד פנה לכיוון בראד, כעבר זמן מועט כבר נצב בבית מדרשו של הרבי מקאריץ. באותה שעה עמדו שם יהודים והתפללו, בטבורו של בית המדרש פסע יהודי עם ספר תהלים בידו, מתהלך הלוך ושוב ואומר פסוקי תהלים.

כאשר התקרב למקום עמדו של רבי מרדכי, פנה אליו רבי מרדכי ובקש, "גבוקשה ממך יהודי, אמר נא לי היכן ומתי נתן להכנס לרבי". "נו, נו", השיב היהודי והראה על פיו, כאומר שאינו חפץ לקטע תפלתו, והמשיך לפסע לארץ בית המדרש.

בהתקרבו אליו שנית, פנה רבי מרדכי בתחנונים ואמר לו, "וכי איזה יהודי אינו משיב תשובה כה פשוטה למי ששואל, היכן ומתי אפשר להכנס אל הרבי". אז נעצר היהודי הפוסע ליד רבי מרדכי ואמר, "וכי איזה אברך הוא בטלן כזה, שאינו יודע לשמר כראוי ממון של אחרים".

הבין רבי מרדכי שלפניו עומד לא אחר מאשר רבי פנחס עצמו, ושפך לפניו את מר לבו בצר לו, כיצד יוכל להשיב לחסיד את כספו.

אמר לו רבי פנחס, חזור לביתך, ומחר בבקר בתפלת שחרית, גש אתה עצמך לפני התבה, וכאשר תגיע לשירת הים במלים 'אמר אויב ארדף אשיג אחלק שגל', אמר אותן בקול.

אחרי כן הבט לצד צפון של בית המדרש, ותמנה את האנשים העומדים שם לפי מנין המלים, כאשר תגיע למלת 'שגל', תדע מי האדם שחמד את הכסף.

נפרד ממנו רבי מרדכי ונסע חזרה ללעשנוב, למחרת בבקר כאשר עמד לפני התבה

הישר לארון בו הניח את מעותיו של החסיד, אף מה גדל תמהונו כאשר הסיט את הצלחת וגלה שהיא ריקה, הצרור איננו.

נסה לחפש במדפי הארון, שאל את בני הבית אולי מאן דהוא ראה או שמע אודות צרור הכסף, ברם, אין איש יודע דבר. שב הרבי לחדרו, שם עמד החסיד וצפה לבואו, ובקול רגוע הודיעו שהכסף איננו, ואין לו כל משג לאן נעלם ובאיזה אופן.

הרבי הרגיעו, שהגם אמנם אין בידו עתה סכום כסף כה גדול, מה שיש לו יתן כעת, ואלו את השאר ישלים בתשלומים עם הזמן.

החסיד לא ידע את נפשו, הן עתידו היה תלוי בצרור כסף זה, אשר הכיל את רב רכושו, ועתה אבד ואיננו. לא זו בלבד, אלא שעגמת נפשו של הרבי, אשר כה יקר וקדוש בעיניו, הסבה גם לו צער עמוק.

מאן החסיד לקבל מאת הרבי כסף מכל וכל, גידעו בברור שאין בידי הצדיק יותר מכך לפרנסתו לתקופה הקרובה, ומה יעשה הוא עם הסכום הדל שיתן לו הרבי, היוכל לסחור בו. הודיע, אפוא, לרבי שהוא ימתין בלעשנוב יום או יומים, אולי בכל זאת תמצא האבדה.

רבי מרדכי לא ידע את נפשו מרב צער על אשר גרם לאבוד מומו של יהודי, מלבד שהאשים עצמו באי שמירת הפקדון כראוי. באותה עת התגורר הרה"ק **רבי פנחס מקוריץ** זיע"א בעיר בראד הסמוכה, אמר הרה"ק מנעשכזי בלבנו, הרי כל העולם נוסע לרבי מקוריץ והוא פועל ישועות מפרסם, אסע אף אני, ואולי אפקד בישועה שאוכל להשיב ליהודי את כספו.

ולמסחרו ועשה חיל רב כברכת הרבי. לבעל הבית הוציא הרבי תשובה לתקון עונו ולהסרת חטאו, עד אשר היה לאחד מחשובי חסידיו של הרבי מנעשכזי זיע"א. (רמפי אט)

ניצעק אל ה' ניונה ה' עץ נישלף אל המים וימתקו המים (טו כה)

בין חסידי הרה"ק הישמח ישראל מאלכסנדר זיע"א, נמנה ר' אשר עגזיל קופלוביץ ז"ל מהעיר מעכיוו. ארע ור' אשר עגזיל חלה קשות במחלת הטפוס ל"ע, עד שכבר נתאשו הימנו הרופאים.

אותה תקופה נדמו הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א לעיר מעכיוו, וגיסו של ר' אשר עגזיל שנמנה על חסידי קוזמיר נכנס אליו והתחנן בעד נפש גיסו, המטל על מטו ונוטה להסתלק מהעולם, על פי דברי הרופאים.

הורוהו רבי יחזקאל לקחת שלש פסות מעץ מסים ולבשלו במים, לשפך את מי הבשול, לבשלו שנית ולשפך את מימיהן, וחזר חלילה. אחר הבשול השלישי ישתה החולה רביעית מהמים, והשי"ת יהא בעזרו.

בני משפחת החולה עשו כדברי הרבי, ור' אשר עגזיל קם מחליו ושב לאיתנו. משהחלים לחלוטיו, נסע לעשות את השבת במחצת רבו הישמח ישראל.

בבואו לטל 'שלום' לפני שבת אמר לו הישמח ישראל, "הרבי מקוזמיר רפא אותך, סע לשבות במחצתו בעיר לודז". מאז החל ר' אשר עגזיל לנסע לקוזמיר, עד שהפך להיות מחסידי קוזמיר. (סיח זמנים)

והגיע לאז ישיר, אמר בהתלהבות 'אמר אויב וכו', כאשר פניו פונים לצפון, ונעץ עיניו הקדושות באנשים העומדים בצד זה. **באותו** רגע, נפל לפתע אחד מבעלי הבתים מתעלף על הרצפה, במקום התחוללה מהומה רבתי, המתפללים נסו להחיותו ולהשיב את רוחו, מששב הלה להפכתו המשיך הרבי בתפלה.

אחרי התפלה נכנס היהודי שהתעלף לפני הרבי, ונפשו בכפו, מודה ומתודה. הוא ספר, "בעת שהרבי נכנס לחדרו בחג השבועות, טרם אמירת ה'אקדמות', באשר התארכה ההפסקה בתפלה, הייתי בין הנכנסים לפוש קמעה במטבח.

כאשר נשענתי על ארון הכלים, הסטה הצלחת העליונה מעל הצלחת בה הניח הרבי את כספו של הסוחר, והפקדון התגלה לפני, או אז התלקחה בקרבי מלחמת היצר.

מצד אחד עמד היצר הרע והשיאני לדבר עברה כשהוא אומר לי, לא יודע לעולם שאתה שלחת את ידך בצורו, כנגדו טען היצר הטוב, אף אם לא יודע לאיש בעולם, הרי יש דין ויש דין לעולם הבא, ועלול אתה לאמלל אדם לעולמים, בגנבך את כספו.

שנה ארכה עמדתי כך על עמדי, עד אשר הכריע היצר הרע את הפך, שלחתי ידי בממון לא לי והטמנתי את הצרור בחדרי. תכף ומיד ארוץ לביתי, ואשיב את הגנבה לבעליה במלאה, עד הפרוטה האחרונה.

אך נפשי בשאלתי ונשמתי בבקשתי, אנא, מחל לי הרבי על עגמת הנפש והצער שנגרמו לו ויתן תקון לנפשי החוטאת, למען יסור כתם עוני ממני".

כעבר שעה קלה כבר היה הצרור ביד החסיד, ואחר שקבל ברכת פרוה, נסע לדרכו

לעיר, אָמרו הַרוֹפְאִים הַמְקוֹמִיִּים כִּי מֵאֶחָר וְרֵאוּתֶיהָ מְנַקְבוֹת וּפְגוּמוֹת הִיא תֵּאֲלָץ לְשֵׁהוֹת שָׁם שְׁלֹשׁ שָׁנִים, רַק כִּן יִתְכַּן וְאוּלַי אֲוִיר הָעֵיר יוֹעִיל לְרַפּוֹאתֶהָ.

בְּשִׁמְנוֹ אַתְּ דְּבַרְיָהֶם, מֵהֵרָ הַחֲסִיד וְנִסְעַ לְקוֹזְמִיר, נִכְנַס אֶל הַקֹּדֶשׁ, וּבִכְהַ מְרוֹרוֹת לִפְנֵי הַרְבֵּי כִּי אִין בִּידוֹ הָאֲפָשְׁרוֹת הַכִּסְפִּית לְהַחֲזִיקָהּ בְּאוֹטוֹוֹאֶצֶק שְׁלֹשׁ שָׁנִים, כְּמוֹ כִּן אִינוּ מְסַגֵּל לְנַהֵל אֶת עֵסְקֵי הַמִּסְחָר, וְבַד בְּבַד לְגַדֵּל וּלְטַפֵּחַ בְּעֶצְמוֹ אֶת אַרְבַּעַת לְדָוִו הַקְּטוֹנִים בְּמִשְׁוֹ זְמַן כַּה רַב.

לְתַדְהֻמַּת הַנוֹכְחִים, נִעְנֶה רַבֵּי יַחֲזַקָאֵל וְאָמַר, "הַרוֹפְאִים אֵינָם יוֹדְעִים מֵאוֹמֶהָ, רֵאוּתֶיהָ אִינוּ מְנַקְבוֹת וְאִינוּ פְּגוּמוֹת כָּלֵל". הַדְּבָרִים הֵי תְּמוּהֵיֶם, מֵאֶחָר וְטוֹבֵי הַרוֹפְאִים מֵהָעֵיר לֹאדָז וְגַם מֵאוֹטוֹוֹאֶצֶק, הַסְּכִימוּ פֶּה אַחַד לְאַבְחָנָהּ הַפּוֹכָה מִזֹּאת.

עֲבָרוּ מִסַּפֵּר חֲדָשִׁים, מִצַּב הַחוּלָה הַחֹמֶר, עַד שֶׁהַרוֹפְאִים אָמְרוּ כִּי לֹא תֵּאֲרִיךְ זְמַיִם יוֹתֵר מִכַּפְהָ שְׁבוּעוֹת. בְּחֻלְף הַזְּמַן, נִסְעַ הַחֲסִיד שׁוֹב לְקוֹזְמִיר, וְנִכְנַס אֶל הַרְבֵּי בְּפִתְקָא דְרַחֲמֵי, בּוֹ הִזְכִּיר אֶת מַחְלָתָהּ.

רַבֵּי יַחֲזַקָאֵל הִרְגִיעוֹ בְּשֵׁנִית וְחָזַר עַל דְּבָרָיו הַרְאֻשׁוֹנִים, "הַרוֹפְאִים אֵינָם יוֹדְעִים מֵאוֹמֶהָ, וְהֵא רְאִיָּה, כִּבְרַ עֲבָרוּ מִסַּפֵּר חֲדָשִׁים, וְתַהֲלֶה לְקַל עוֹדָנָה בֵּין הַחַיִּים".

כְּשִׁישָׁאֵל, הָאֵם תִּסַּע בִּימוֹת הַרְבִּיץ לְעֵיר שְׁטִישְׁאוּנוּיִץ, לְרַחֵץ בְּמַרְחֻצָאוּתֶיהָ, הַסְּכִים רַבְּנוּ לְכָר, בְּהוֹסִיפוֹ, כִּי לִפְנֵי דַעְתוֹ הִיָּה מִן הָרְאוּי שְׁלֹאֶחַר מִכֵּן תִּסַּע לְוִיָּנָה. הַיּוֹת וְהוּא עֲצָמוֹ מִתְכַּוֵּן לְהַגִּיעַ לְשֵׁם בְּרִיץ הַבָּא, לְבַקֵּר אֶצֶל פְּרוֹפֶסוֹר כְּאוּוֹאֵל, לְכַן כְּדָאֵי שְׁתַּהֲיָה בְּעֵיר בְּעַת שְׁהוּתוֹ בְּהָ.

הַחוּלָה נִסְעָה לְשְׁטִישְׁאוּנוּיִץ וְשֶׁהִתְהָה שָׁם זְמַן קָצֵר. בְּאַחַד הַיָּמִים, בְּלִיל שְׁשִׁי, קָבַל

כֵּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּמַצְרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רוֹפֵאֶךָ (טו טז)

מִשְׁהִינְיָה לְאֲזִי הַרְה"ק הַאֲבִי נִזְר זִיע"א הַדִּיעָה אוֹדוֹת מַחְלָתוֹ הַקְּשָׁה שֶׁל יְדִידוֹ הַגָּאוֹן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל יְהוֹשֻׁעַ טְרוֹנֶק זִצ"ל, אֵב בֵּית הַדִּין בְּקוֹטְנָא, וּמַחְבֵּר הַסְּפָרִים 'יְטוּעוֹת יִשְׂרָאֵל' עַל חֲשׁוֹן מִשְׁפֵּט, 'יְטוּעוֹת מַלְכוּ' ו'בֵּין דַּעַת', מֵהֵרָ לְנִסְעַ לְקוֹטְנָא לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה. **בְּבֹאוֹ** לְקוֹטְנָא, נִכַּח לְרֵאוֹת כִּי כָּל חֲנִיּוֹת הַיְהוּדִים סְגוּרוֹת, רַבִּים נִתְקַבְּצוּ בְּרוֹחֻבָּהּ שֶׁל עֵיר וּבְכּוֹ כְּאֵלוֹ כְּבַר נִסְתַּלַּק הַרְבַּ הַגָּאוֹן, בְּאֲשֶׁר הַרוֹפְאִים הַתִּיָּאֵשׁוּ מִמַּצְבוֹ עֲקֵב חֲלִיוֹ הַקְּשָׁה.

אֶךְ שָׁמַע הַאֲבִי נִזְר כִּי הַרְבַּ יְדִידוֹ עָדִין חַי וְקַיִם, מֵהֵרָ לְבֵית הַחוּלָה, נִכְנַס לְחַדְרוֹ וְהוֹשִׁיט לוֹ יָדוֹ לְשִׁלוֹם. הַרְבַּ הַרִּים יָדוֹ וְהִצְבִּיעַ כְּלִפֵּי מַעְלָה, הַבִּינוּ הַנוֹכְחִים כִּי כּוֹנֵת הַחוּלָה שְׁהִנָּה, עוֹד מַעֲט קֵט וְהוּא יִתְבַּקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה.

הַאֲבִי נִזְר לְעַמְתָּם, לֹא חֲשַׁב כּוֹ, אֲלֹא סִבַּר כִּי כּוֹנֵת הַרְבַּ יְדִידוֹ שֶׁהוּא יִשְׁתַּכֵּן כְּאוֹרְחוֹ בְּחֶדֶר שְׁבִקוּמָה הַעֲלִיוֹנָה בְּבֵיתוֹ, לֹא עֲבָרוּ שְׁעוֹת מְרֻבּוֹת, וְאוֹקְמִיָּה! כִּבְרַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם יִשְׁבוּ הַצַּדִּיקִים זֶה מוֹל זֶה, הַאֲבִי נִזְר וְיִדִּידוֹ, הַתְּפַלְפְּלוּ בְּדַבְרֵי הַלְכָה, וְסַעְדוּ אֶת לְבָבָם. (אֲבִי הַרוּעִים)

אַחַד מִחֲשׁוּבֵי חֲסִידָיו שֶׁל הַרְה"ק רַבֵּי יַחֲזַקָאֵל מִקוֹזְמִיר זִיע"א שֶׁהִתְגוּרַר בְּעֵיר לֹאדָז, בַּר דַּעַת וּבַעַל הַשְּׂגָה, יוֹשֵׁב הִיָּה עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֵבוֹדָה, וְזוּגְתוֹ עוֹסְקַת בְּמִסְחָר לְפָרְנִס אֶת בֵּיתָם.

אַרְע וְזוּגְתוֹ חֲלָתָהּ בְּמַחְלַת רֵאוֹת קְשָׁה, הַרוֹפְאִים הוֹרוּ לָהּ לְנִסְעַ לְעֵיר אוֹטוֹוֹאֶצֶק, שָׁם תִּמְצָא מָזוֹר לְמַחְלָתָהּ. בְּהַגִּיעָה

לפתע החלה להרגיש היאך נמסכים בקרבה כחות מחדשים, ורוח של חיות מפעמת בתוכה, פקחה את עיניה, ומצבה הוטב מרגע לרגע. למרות שעדין אין ביכלתה לרדת מהמטה, היא מאמינה כי בקרוב תבריא כליל, וגם הרופאים נותנים לה תקנה טובה, מרגישה בברור כי הכל בזכות תפלותיו של הרבי.

היא שהתה בשטשאונן כמה שבועות, ומצבה השתפר מיום ליום. פעבר זמן מה, שגר רבי יחזקאל הודעה לבעלה כי הוא יוצא עתה לוינה, לפרופסור כאנואל, לפיכה, שיודיע לבני ביתו שתסע אף היא לשם.

היא הודיע כן לאשתו, והיא השיבה במקתבה, כי היא חשה שמצבה הוטב כליל, סמוכה היא ובטוחה בכח תפלתו של הרבי שתשוב לאיתנה גם בלעדי נסיעה לוינה, אבל הוא השיב כי אין לשנות מהוראת הרבי, הרבי פקד לעשות זאת, ויש לצית לדבריו.

עוד הוסיף הבעל לכתב לה, כי בעת שהותה שם בוינה, תוכל לזכות לחזות בצורתו הקדושה של הרבי, דבר שבדאי יעזר להחיש את רפואתה השלמה.

עם הגיעה לוינה, נכנסה אל הקדש פנימה באקסנינתו של הרבי, שהורה לה לסור אל הפרופסור כאנואל. ותען האשה ותאמר כי היא מרגישה שמצבה הוטב, וחבל להוציא סכום כסף גדול עבור הבקור אצל הרופא.

אחר ספרה את אשר כתב בעלה, כי על ידי ההסתכלות בצורתו של הרבי, תזכה לרפואה שלמה. "אמת נכון הדבר", השיב הרבי, ותוף כן הזדקף על מושבו והגביה את כובעו מעל מצחו, למען תוכל לראות את קלסתריו הקדוש בשלמות, ואמר, "הביטי,

הבעל מכתב מזוגתו, בו נכתבה כמין צואה, היא חשה שמייה ספורים, וכבר עומדת לעזב את העולם, לכן בקשתה שיגדל את צאצאיהם בדרך התורה והמסורה.

אחר הוסיפה וכתבה, "היות שיודעת אני שאתה חסיד אדוק ברבי, אבקשך שכאשר תקבל את מכתבי, לא תמהר לנסע לקוזמיר, המצב כבר לאחר יאוש, אל נא תעזב את הילדים לבדם בעיר, בשעה קשה כזו".

בקראו את המכתב, הבין את המצב החמור בו היא נתונה, מהר לנסע לקוזמיר, ובמר נפשו התפרץ בדמעות ובקול זעקה אל חדרו של הרבי בבקרו של יום הששי, והקריא את המכתב.

רבי יחזקאל עוודו לכל ידאג, ואמר כי אין בכך כלום, היא תשוב לביתם בבריאות איתנה, ועוד תזכה ללדת ילדים בריאים ושלמים.

הדברים נשמעו תמוהים, אולם מרב יראה הוא לא דבר מאומה, נשאר לעשות את השבת במחצת הרבי בקוזמיר, ורק במוצאי שבת קדש נפרד מהצדיק ושב לביתו.

עם שובו הביתה, כבר באותו יום ראשון, הגיע מכתב מזוגתו כי יודעת היא בברור שהוא בקר בקוזמיר, ואף נוקבת בשעה בה שהה במחצת הרבי, בבלקר יום ששי בשעה עשר.

היא תארה לו כי באותה שעה עמדה קבוצת נשים סביב מטתה, וכבר הדליקו גרות למראשותיה, מאחר ונראה היתה כי היא נמצאת במצב של יציאת נשמה.

ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה (יז י)

לפני הרה"ק רבי ישראל דב זיע"א, המגיד מוילעזניק בעל שארית ישראל, התניצבו יהודי עשיר עם בנו הסובל ממחלת הנפילה רח"ל, האב חלה את פני הרבי שייביא לו סגלה ורפואה עבור בנו המתיסר.

פתח הרבי וקרא באזניהם את הפסוק 'ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה', אחר המשיך ושאל את הבחור, "האם קי"ם הר גבוה סמוך לעירכם", משהשיב הבן בחיוב, צוה עליו הרבי שיתודה באזניהם איזו עברה עבר באתו הר.

משמאן הבחור לגלות את הדבר, הודיעו הרבי נחרצות, שאם יודה על עונו, מוטב, ואם לאו, אין הוא יכול להושיעו. בלית בררה נתרצה הבחור, וספר לרבי שהוא וכמה מחבריו הוציאו מבית המדרש ספר תורה קטן, עלו אתו להר, האחד התחפש לחזן, השני לבעל קורא, וספר התורה היה מנח על הקרקע.

שמעו הרבי את דבריו, וצוה עליו ללכת לבית המדרש, ולהודות בפרהסיא באזני כל ישבי בית המדרש על חטאו, בבזוי ספר התורה. עשה הבחור כאשר נצטוה, ומיד נתרפא ממחלתו. (סיפורים נפלאים)

הביטי", אף אף על פי כן, הורה לה לסור אל הרופא.

באשר הגיעה אל הרופא ואמרה פי היא באה בשליחות הרבי מקוזמיר, בדק אותה הרופא ביסודיות במשך שעותים תמימות, וקבע נחרצות כי אין כל חלי בראותיה, הרופאים האחרים אינם יודעים במה המדבר, אין זו כי אם חלשה הנובעת מעצב הסמוך למקבתה, ורשם לה תרופה במחיר מוזל.

בראותו את פליאתה לנכח דבריו, אמר כי אם אינה מאמינה לדבריו, יערך לה צלום 'רנטגן', היה זה חדוש רפואי באותה תקופה, אשר בפולין לא היה מצוי עדיו, מתקף היותו מגדולי הפרופסורים בוניה, היה ברשותו מכשור לצלומי 'רנטגן'.

הוא הוסיף, כי על מנת לגרם קורת רוח לצדיק שהפנה אותה אליו, הוא יערך את הצלום חנם אין כסף. אחר הראה לה את הצלום, בו נראה בברור כי הראות שלמות ללא כל פגם.

החולה הבריאה לחלוטין, ועוד זכתה ללדת כמה ילדים בריאים ולהשיאם ברב נחת, כהבטחתו של רבי יחזקאל. (גדולת מרדכי)

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

בליל ששי, ערב שבת קדש, הזדמנו שני חכמים לעירו, הוא קבל את פניהם בכבוד עצום, ואמר להם, "בואו ברוכי ה',

מעשה בעשיר מפלג, שהיה מכבד את השבת הקדושה בכל הכבוד הראוי, כשהוא מוציא עליה הוצאות מרבות במיוחד.

מלוה מלכה

שְׁבוּעַ אחד לא חזר אָבינו מהמִּכְפָּרִים בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּדִרְכּוֹ, וְהֵינּוּ דוֹאֲגִים לוֹ מֵאֵד וּמְחַכִּים לְבֹאוֹ. כָּל שְׁעָה אֲמֹרְנוּ, "עֲכָשׁוּ יְכַנְס", אֶךְ יוֹם חֲמִישִׁי עֲבַר, גַּם לֵיל שְׁשִׁי, יוֹם שְׁשִׁי וְשִׁבְתַּת חֲלִפּוֹ, אֶךְ הוּא לֹא שָׁב וְהֵינּוּ בְּצַעַר גָּדוֹל עֲלָיו.

בְּיוֹם ראשון בחצות, הופיע אָבינו לַפְתָּע, וְכָלֵב גָּדוֹל שְׁחוֹר שְׁמֵרָאָהוּ מִטִּיל אֵימָה פּוֹסַע בְּעֻבּוֹתָיו, כְּאֶשֶׁר נִכְנַס אֲבָא הַבְּיָתָה, חֲזַר הַכָּלֵב מֵאֲלִיו כְּלַעַמַת שְׂבָא לְכוּזוֹ הַיַּעַר.

שְׂאֵלָנוּ אֵת אָבִינוּ לַפְּשֵׁר הַעֲדְרוֹתוֹ, וְהוּא אָמַר לָנוּ, "הַמְתִּינוּ בְּנֵי עַד שֶׁתְּסִיעוּ בְּעַדֵי לַפְּרָק הַמְּשָׂא הַכָּבֵד מֵעַל גֵּב הַחֲמוֹר, אַחַר אֲשֶׁב וְאֶסְפֵּר לָכֶם עַל הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁאֲרָעוּ עִמָּי."

כְּאֶשֶׁר פָּרְקָנוּ אֵת הַמְּשָׂא, הַתְּפִלָּאנוּ לְרֵאוֹת שֶׁלֵּל אֲבָנִים טוֹבוֹת, מֵרַגְלִיּוֹת וְזָהָב. כָּל הָאוֹצְרוֹת הַלָּלוּ הָיוּ מְכֻסִּים בְּשִׁכְבַת חֲטִים, לְהַצְנִיעַ אֵת הַמְּטַעַן מֵעֵין הַרְוֵאִים. אַחַר כֵּן אָמַר אָבִינוּ, "הִטּוּ אֲזַנֵּיכֶם, וְאֶסְפְּרָה לָכֶם אֵת הַמַּעֲשֵׂה הַנּוֹרָא וְאֵת חֲסֵדֵי ה' יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ."

כְּאֶשֶׁר סִימְתִי בְּיוֹם חֲמִישִׁי כְּהַרְגְלִי לְמַכַּר סוֹחְרֵתִי, וְקִבְצָתִי שְׁלֹשָׁה דִּינָרִים, חֲשַׁבְתִּי לְשׁוֹב הַבִּיָּתָה כְּמִדֵי שְׁבוּעַ. בְּדִרְכֵי פִגְעַע בִּי עֲרַבִי וְקָרָא לִי, "יְהוּדִי, יְהוּדִי, יֵשׁ לִי סוֹחְרָה מְשֻׁבַּחַת, סוֹר לְבֵיתִי, תִּקְנֶה אוֹתָהּ וְתִשְׁתַּכַּר בָּהּ הֵיטֵב, אַחַר תִּשׁוּב לְבֵיתְךָ שְׂמֵחַ."

המשך בשבוע הבא

שְׁרָתָה עֲלֵינוּ שְׁכִינָה עִם בּוֹאֲכֶם, לֹא תִלְכוּ אֶלָּא עִמָּי", וַיְבִיאֵם לְבֵיתוֹ.

בְּשַׁחֲרִית בִּקְשׂוּ הַחֲכָמִים לְלַכֵּת לְרַב הָעִיר, אֶךְ הַגְּבִיר הַפְּצִיר בָּהֶם לְבַלְתִּי לַכֵּת לְאֲדָם אַחַר, בְּאֲמָרוֹ, "אִם עַל הַנִּדְבָּה, הַנְּנִי מוֹכֵן לְהַעֲנִיק לָכֶם בְּנֶפֶשׁ חֲפָצָה כָּל מָה שֶׁבְּכֹונְתְכֶם לְקַבֵּץ, רַק הַשְּׂאָרוֹ בְּבֵיתִי."

הַגְּבִיר יָצָא לְשׁוֹק לְקִנּוֹת צָרְכֵי שִׁבְתַּת, יִרְקוֹת, בְּשׂוֹר, דָּגִים, עוֹפּוֹת, יַיִן וּמַגְדָּנוֹת, וְעוֹד וְעוֹד, הַכֹּל בְּשִׁפְעַע גָּדוֹל, הוּא גַם הוֹסִיף וְרָכַשׁ כְּלִים חֲדָשִׁים, אֲשִׁישׁוֹת, מִזְלָגוֹת, כַּפּוֹת, וְכֵן הִלָּאָה. בְּסַעֲוֹדַת לַיִל שִׁבְתַּת, הַבִּיאוּ אֶל הַשְּׁלֶחָן מִכָּל מַעֲדֵנֵי עוֹלָם, וְכֵן בְּסַעֲוֹדַת שַׁחֲרִית.

כְּאֶשֶׁר רָאוּ הַחֲכָמִים כָּל הַהוֹצָאוֹת הָאֵלֶּה, הַתְּכַבּוֹד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה הַגְּבִיר, חֲשַׁבוּ כִּי הַכֹּל נַעֲשָׂה רַק לְמַעַנְם וְאֲמָרוּ לְעִשְׂרִי, "אִם בְּשִׁבְלָנוּ כָּל זֹאת, לֹא נוֹכַל לְשַׁכַּת עוֹד בְּצֵל קוֹרְתָךְ אֶפֶי יוֹם אֶחָד, לְבַל נִגָּרַם לְךָ הוֹצָאוֹת כֹּה גְדוֹלוֹת."

עֲנָה לָהֶם הַגְּבִיר, "לֹא כֵן הַדְּבָר, מִדֵּי שִׁבְתַּת מְכַבֵּד אֲנִי אֵת הַסַּעֲוֹדוֹת בְּדִיוֹק כְּפִי שִׁבְתַּת זֹה, מִשׁוֹם מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה, אֲנִי עוֹשִׂים כָּל זֹאת לְשִׁבְתַּת קֹדֶשׁ, וְהַמַּעֲשֵׂה שֶׁאֲרָע לְאָבִי, כֵּן הִיָּה."

אֲבָא הִיָּה רוֹכֵל, בְּרִשׁוֹתוֹ כְּמֵאָה דִּינָרִים, בָּהֶם הִיָּה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן, רוֹכֵשׁ סוֹחְרָה בְּעִיר, אַחַר יוֹצֵא עֲמָה לְכַפְרִים, וּמוֹכֵר אוֹתָהּ לְכַפְרִים.

כֵּן נִהַג מִיוֹם רֵאשׁוֹן עַד יוֹם חֲמִישִׁי, וְכָל אֲשֶׁר הָרְוִים, הִיָּה מוֹצִיא לְכַבּוֹד שִׁבְתַּת, לְלֹא גְזָמָה. כֵּן הִיָּה דִרְכּוֹ כָּל הַיָּמִים, וּמַעוֹלָם לֹא חָסַר אַחַת מֵאַרְבַּע סַעֲוֹדוֹת שִׁבְתַּת כּוֹלֵל סַעֲוֹדַת מְלוּהַ מְלִכָּה, כֵּן שְׁהִיָּה מְכַבֵּד שִׁבְתַּת כְּהַלְכָתָה.

יומא דהילולא

סמוך ה'יה על שלחן חותנו, ואך בתורה עסקו, בהתמדה כדרכו וביגיעה עצומה. כבר באותם הימים נעשתה עבודת התפלה שלו מתוך גיעה והתאמצות פנימית, עד שהיו פלגי זעה נגרים ממנו בעת עבודתו הטהורה. הגיעו דברים לידי כף, שהיה ידו, רבי געצל מלובלין, עומד הכו לנגב את זיעתו הרבה לאחר תפלתו.

נודע בצדקת פזונו ובלבו הרחב לכל דבר צדקה. כיסו ונדיו פתוחים לעניי העיר, ואת כל רכושו היה מפזר לצדקה. בני עירו העידו כי דרכו היתה לשאת בחפניו מטבעות לרב, וכל שחפץ יכול היה לטל מהם מבלי להתביש.

בלובלין התקרב לחסידי קוצק, ובהכירו ברום מעלתם, הבין כי בלתי אפשר לבוא לתקון המדות השלם, כי אם על ידי השוהת בקרב יראי ה', ודוקא על ידי רב מובהק שידירכו בעבודת ה', בדרך האמתית.

משהסתפח רבנו אל עדת החסידים, הקפידו אביו וחוננו על הדבר, בחששם כי חלילה יעזב וינטוש את דרך התורה בה צעד עד כה, כפי השמועות שהתהלכו על החסידים בעת ההיא ובפטר על חסידי קוצק ופרשיסחא. זקנו רבי עקיבא איגר פעל להפיס את דעת הוריו, ואמר כי מבטח הוא בו שלא יסור מדרכו הטובה, ומשיך בדרך עלייתו במסלה העולה.

בבואו בפעם הראשונה לחצר הקדש, הורה לו הרבי מקוצק שילך לרבי מרדכי יוסף מאיזביצא, שידירכו ויורהו, הוא הוסיף

אודו הקדוש של רבנו זרח בשנת תקע"ו בוארשא, בבית אביו רבי שלמה איגר בעל גליון מהרש"א, בנו של רבי עקיבא איגר. היה זה בית גדול של תורה ורום היחס, ויקרא שמו בישראל, 'יהודה לייב', על שם דודו זקנו רבי יהודה לייב איגר, שכהן כראב"ד הלברשטאט ואף כאב"ד ראטרדם והמדינה. בשם זה אף נקרא אחד מזמניו בדורות הקודמים, רבי יהודה לייב איגר, פרנס ומנהיג בק"ק הלברשטאט.

באשר לא אבה אביו לעשות תורתו קרדם להתפרנס הימנו, שלח במסחר ידו, לצד עסוקיו הרבים בתורה ושיקידתו בה. רק כעבר שנים, עת מטו יסודות ארץ וזעזועים עברו על ממלכת פולין, הואיל לטל המשרה על שכמו.

בנערותו. עסק בתורה עם מלמדו רבי מרדכי גרינבוים, כשנסע אל הסב הגדול, הוא קשר שיחה תורנית עם רבנו, ונפעם למוצאו כלי גדוש ומלא ברכה, לגדל התפעלותו התענגו מי המלמד של יניק וחכים זה, כי 'אכן גאון הוא ולא מלמד פשוט'.

בעת שבתו בוארשא זכה להמנות על תלמידי החידושי הרי"ם שהיה 'שר התורה', ולפתחו שחרו צורבים ובעלי מח מקרוב ומרחוק, רבים מתלמידיו התקברו על ידי כף לדרך החסידות ולרבי מקוצק.

בבואו לפרקו, היה לחתן רבי עזריאל מאיר גרטשטיין, בשנת תקצ"ה התקיימו הנשואין, ורבנו בנה את ביתו בלובלין, מקום מגורי חתנו, מתעלה בדרך התורה והעבודה, כל פלו השתוקקות לקרבת אלקים.

הרה"ק רבי יהודה לייב איגר זיע"א מלובלין

בבקרן של יום ערב שבת קדש, התאמץ להניח תפלין בכחות עצמו. לאחר מכן שאל מה נשמע מרבי יחיאל מאיר מגוסטנין.

שנים קדם לכן, היה רגיל הרבי מקוצק להושיבו בסמיכות לרבי מגוסטנין, והיה זה כרמז לפטירתם מהעולם שתעשה בסמיכות, אך לא היה מי שישיב לו, שכן באותו היום התבקש הרבי מגוסטנין לחיי עלמיו.

עם ערב היום עת נטו צללי ערב, מלמלו שפתי את המלים 'באה שבת באה מנוחה', ובשעת כניסת שבת, כבתה המנוחה הטוהרה ונשבה ארון הקדש, כליל שבת כ"ב שבט תרמ"ח, והוא בן שבעים ושתיים שנה.

מבל 'שובי האזור הקרובים והרחוקים הגיעו המון רב לחלק כבוד אחרון לרבנו, על אף הכפור והשלג ששררו בחוצות, נכחו בהלניה כעשרים אלף איש. (מבוא לתורת אמת אמרי אמת)

צאצאיו, בנו ממלא מקומו, הרה"ק רבי אברהם בעל **שבט מיהודה**, רבי שלמה מאיר מברדיטשוב. חתניו, רבי ישראל זיטמן בעל עזרת ישראל, רבי נחמן רחוק מיאסי.

מאמרותיו

ענין הקדמת פרישת יתרו למתן תורה, היא ללמוד לאנוש בינה, לבל יתיאש אם רואה שכבר עברו עליו עידן ועדנין ואין נגה לו, להאיר עיניו ממחשכים. כי ישא קל וחמר בנפשו, אם יתרו שלא היתה הורתו ולידתו בבקדשה, ולא הניח עבודה זרה שלא עבדה, זכה להתקרב, קל וחמר איש הישראלי, נצר מטע כרם ה', שייזכה להתקרב. (תורת אמת)

ואמר לרבי מרדכי יוסף, "האברך הזה שבא עתה לכאן, פנינה יקרה הוא, וצריך לשומר".

כשעזב רבי מרדכי יוסף את קוצק ופתח את בית מדרשו, הלך אחריו רבנו בהסבירו כי גם הרבי מקוצק צוה עליו בבאו אליו לראשונה, שייבך ברבי מרדכי יוסף. בכל עז דבק ברבי מאיזביצא, תמידים בסדרם שיהו בצלו, דולה מלא חפניו ממזי הדעת בדבקות עצומה.

לאחר הסתלקות רבי מרדכי יוסף בשנת תרי"ד, בקשו רבים מהחסידים למנותו כאלוף לראשם ובראשם **רבי צדוק הכהן**, אך הוא לא ניחא דעתו מהתמנות זו, רצונו לשוב ולהסתופף כמקדם בצל הארי החי, רבי מנחם מגדל מקוצק.

לבסוף נענה וקבל על שכמו את הנהגת החסידות, אולם כל ימי חיי רבו מקוצק, לא אבה להנהיג בפרסומי מלתא, וכל הנהגתו באותם הימים היתה בהצנע לכת. רק לאחר פטירת הרבי מקוצק, הואיל לומר דברי אלקים חיים בעת שעברך את שלחנו הטוהר. **מענת** נפתחו מעינות החכמה, שפע פיו כנהר שאינו פוסק בדברי תורה וחסידות מדי שבת בשבתו. בעת שבתו בשלחן הטוהר בשבת אחים עם חסידיו ותלמידיו, נמשכה ושיבתם בצוותא חדא במשך שעות.

מענת שנטל את המשרה על שכמו, החלו לנהר אל לובלין המוגי חסידים שבאו לקבל את מרותו ולהסתופף בצלו, אף אלו שלא נמנו על חסידיו ואפלו שאינם מבגי ברית, הכירו במעלת ערכו, ולא מצאו פתחון פה לדבר בו סרה.

בבא ימי החרף שנת תרמ"ח, חש בגרגליו ומחושים נוראים אפפוהו, אך הוא המשיך בעבודתו העליונה במסירות נפש.

פרשת בשלה

עצמות יוסף עימו

בין הצדיקים היו שני דרכים בעבודת השי"ת, האם מן הראוי יותר להיות עני כדברי חז"ל 'אה עניותא לישראל' או שלהיפך עדיף להיות עשיר ואז יהיה ליבו פנוי לעבודת ה', ואדרבה עניות מעבירה את האדם על דעת קונו.

הרה"ק רבי זוד בעריש מביאלא זיע"א אחז כל ימיו בשיטה השניה שעדיף לעבוד את ה' מתוך הרחבה. באחת הפעמים בהם היה בוורקא, בחיי רבו הרה"ק רבי מנדל מווארקא זיע"א, ישב בסעודה עם החסידים באכסנייתו. תוך כדי הסעודה בא המשמש של הרה"ק מווארקא וקרא לו אל רבו. לתמיהת כל החסידים השיב: לא אלך. לאחר זמן מה חזר המשמש שנית וקרא לו בשנית בפקודת הרבי שיבא. ושוב השיב שלא ילך. הדבר חרה לחסידים: היתכן הרבי שולח לקרוא לך ולא תרצה לילך.

עמד הרב החסיד רבי יעקב שמעון, גיסו של הרבי מווארקא ומגדולי החסידים, קיפל את המפה ואמר: לא נמשיך את הסעודה עד שתלך לרבי. אם כך, נענה רבי זוד בעריש ואמר: הנה אני מוכרח ללכת, אולם לא אסכים עמו. כל החסידים לא הבינו את דבריו. הוא נכנס לחדר, פשט את כל בגדיו ולבש בגדים אחרים, והלך לקודש פנימה. שם שהה מספר שעות עם הרה"ק מווארקא. כשיצא היה עייף מאד וכולו נוטף זיעה, ואמר בלשון קודשו:

הנה הרבי רצה שלחסידים לא תהיה עשירות כדי שלא יהא להם טרדות בעבודת השי"ת, אולם לפי דעתי גם לעבודת ה' צריכים להיות מושפע בעושר וכל טוב בכדי שיוכלו לעבוד את השם בשמחה, לכן לא הסכמתי לרצונו הקדוש בזה.

סיפרו החסידים שבתחילת הנהגת הרבי מביאלא הגיעו חסידים רבים לבקש אודות פרנסה. נענה ואמר להם: 'כשאצליח להגיע לקופה אני אתפוס ואחלק לכולם'. ואכן כל ימי הנהגתו השפיע עשירות גדולה על כל החסידים. בימיו לא נצרכו כלל לאסוף עבור קמחא דפסחא וכדומה עבור החסידים.

ומעשה בחסיד שהיתה שעתו דחוקה עליו, וביקש ברכה מהרבי. הורה לו הרבי שיקנה כרטיס הגרלה. לאחר זמן הגיע אליו לבשר שזכה בהגרלה. בירכו הרבי שיזכה פעם נוספת. לאחר שזכה שנית, נענה הרבי ואמר: זה טוב בשביל בני הבית אבל אתה צריך עוד אחד. וזכה גם פעם שלישית.

בשבת שירה בעת שבתו בשולחן הטהור האריך בדברי תורתו שהתואר 'רבי' מיוחד רק לאלו שמשתדלים בחסד מרום עליון שישפיע שפע טובה וברכה לעולם הזה. והוסיף שהחוזה מלובלין נקרא בשם 'רבי' כשמזכירים את שמו אומרים 'הרבי מלובלין' מפני שהשתדל בתפילתו על פרנסה בהרחבה לעולם, ואילו המגיד מקוזניץ שהיה מתנגד לזה והחזיק בשיטה שיאה עניותא לישראל נשאר בשם מגיד, המגיד מקוזניץ (מגיד דבריו ליעקב' מגדל עוז, עמוד רעב).

פירוש, לא יכלו להתנהג כמדתו. דברו לשון הנהגה. כי לא הוטב בעיניהם מה שלא השגיח להטיב להם. אך כאשר יעקב אמר לו 'לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן' להשפיע להם. לזאת השיב אל המלאך הדובר עמו 'את אחי אנכי מבקש' להשפיעם כל טוב.

על הפסוק (שמות יג ט): 'ויקח משה את עֲצֻמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשְּׁבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד פֶּקֶד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלִיתֶם אֶת עֲצֻמוֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם', היה הרה"ק הבית ישראל זיע"א מפרש, ואולי היה אומר זאת בשם רבותינו המפרשים: משה רבינו ע"ה כשהתחיל להנהיג את בני ישראל לקח עמו את דרך הנהגתו של יוסף הצדיק, שהשפיע שפע רב לכולם, כדכתיב (בראשית מב ו) 'ויוסף הוא וגו' המשביר לכל עם הארץ', כי כשרוצים להשפיע על יהודי ברוחניות צריך לדאוג לו מקודם הרווחה בגשמיות.

שר של מעלה

בעת אשר מלכות רוסיה הכינו להוציא גזירות רעות, ואנשי המדינה לא ידעו עדיין מזה, פעם אחת קרא הרה"ק רבי ישכר בער מראדושיץ זיע"א למשמשו ר' נחמן בנשף בערב יום, וציוה אותו לסגור דלתי החלונות, ויכבד הבית כולו היטב, וגם מהמפות ירור משופרי דשופרא ויניחם על השולחנות הנמצאים בביתו, ואחר כך ידליק גרות בכל הבית סביב כעין יום טוב. וכן עשה, כאשר צוה עליו, ולא הרהיב עוז בנפשו לשאול מה זה ועל מה זה. ואחרי ככלות לעשות הכל

בהספד הרה"ק הערוגת הבושם זיע"א על הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זיע"א, אמר עליו כי היה אביהן של ישראל, וגם בבחינת אם. וכל מי שהיה לו איזה ענין הן בגשמיות הן ברוחניות נסע אליו, והיה בבחינת 'אב', מצות האב על הבן וכו'. וכמו כן בבחינת 'אם' שהיה משפיע שפע גשמיות כמשפט האם על בניה. ואני בעצמי הרגשתי שמחה בנסעי אל דביר קדשו כאדם שנסע לאביו.

כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' (פרשת וישב):
דהנה מצינו צדיקים גדולים וטובים אשר מעולם המה שלא כווננו כל ימיהם רק על רוממת כבודו ית"ש, ולא שתו את לבבם לטובת עולם הזה להשפיע לדורם... ומפני כי כל עבודתם היה רק על כבודו ית"ש כנ"ל. לכן לא היה להם הנהגה בזה העולם. וכן היה ענין ער ואונן שהיו נשמות גבוהים מאד כנודע. וחטאו בזה שלא חשבו בטובת אחיהם בעוה"ז, כמו שנאמר 'לבלתי נתן זרע לאחיו', 'זרע' הוא בחינת האור זרוע לצדיק להצמיח בקרב ישראל יראת שמים והשפעות טובות, לכן לא הוטב בעיני ה' כי רוצה ה' בעמו ומרבה להטיב להם ובטובם נתגדל ונתקדש שמו ית' בעולם. והנה כן יוסף הצדיק מתחלה לא שת לבו רק לקנא את קנאת ה' צבאות על גדולת הבורא לבד, לכן 'ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם', כי העבירה הקטנה שנראה לו מהם היה גדול בעיניו מאד וקנא הוא להשי"ת לכן כתיב 'וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום',

ואמסור אותה למלכות הטובה ממנה, והבטיח לי שלא יגזור גזירה רעה מעתה, והגזירות ישנות לא יצאו לאור. ומי יודע מה היה אם לא הייתי רואה מקודם את הנולד מה היה יכול לצמוח מזה. וציוה עליו הרה"ק, שלא לגלות אוזן שום בן אדם מאשר ראה ושמע כעת כל ימי חייו, כי בנפשו הוא אם יספר. לאחר הסתלקות הרה"ק זיע"א סיפר את המעשה מה שבעיניו ראה ובאזניו שמע בהקיץ ולא בחלום (נפלאות הסבא קדישא' עמוד עא).

על הפסוק (שמות יד ט'): **וּפְרָעָה הַקָּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵי אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'.** פירש רבינו האור החיים הקדוש שהכוונה היא לשר של מעלה של ארץ מצרים אותו ראו בני ישראל וממנו הוא שנתפחדו מאוד:

"יתבאר על פי דבריהם ז"ל (שמות רבה כא ה) שאמרו וזה לשונם: 'מצרים נוסע אחריהם' זה שר של מצרים, מצרים שמו, עכ"ל. והנה המלאך הלז בא עמהם, כי כן הוא הנהוג שהשר יעזור לאומתו ויפול בנפילתה וצא ולמד ממעשה אלכסנדרוס מוקדון (יומא ט:): שהיה נדמה לו שרו במלחמות, והנה מן הסתם כי השר יהיה עומד לימין המלך לא לפני העם, והנה מסדר הרגיל במלחמות שהמלך ביניהם שהעם יקדמו קודם למלך והמלך לבסוף מהעם, וכאן הודיע הכתוב הדבר שממנו באה ההרגשה לישראל לירא ולפחד הגם שקדם להם מה שקדם מהידיעה.

כאשר נצטוה, שלחו הסבא קדישא חוצה, והזהיר עליו מאד שאל יערב לבו לגשת אל הבית ולהביט אל תוך הבית פנימה.

המשמש הבין שדבר גדול יעשה כעת בהחבא, לכן לא יכל לעצור את עצמו מבלי הביט אל החדר, ובלאט נגש אל הדלת והציץ דרך חור המפתח לדעת מה נהיה שם, וממראה עיניו התעלף ונפל לארץ, ואין איש להקימו, כי מגודל הקור וחשכת לילה עצרו בעד כל אדם ללכת שמה בעת הזאת, רק הרה"ק לבדו הרגיש תיכף בהתעלפותו ורץ אליו החוצה ושפשף אותו היטב ביין ועוררהו להשיב את נפשו אליו, והוכיחו אחר כך על אשר לא הטה אוזן קשבת לקול אזהרתו מתחילה שלא ירהיב לבו לגשת שמה להביט תוך חדרו. הרה"ק שב אל חדרו והמשמש הלך לביתו.

למחרת בבוקר כאשר בא המשמש אל בית הסבא קדישא שאל אותו הרה"ק: מה ראה אשר על ככה התעלף וכמעט פרחה נשמתו. והשיב המשמש, שראה אדם גדול ותוארו כתואר פני מלך, והיה לבוש בגדי מלכות וכתר מלכות בראשו ומושב מלכים כסאו ועם הרבי ידבר בנחת, וכאשר ראה אותו נפל עליו אימה גדולה ונבהל מאד מפניו.

אמר לו הרה"ק זיע"א, שזה היה השר של מעלה הממונה על מדינת רוסיה האדירה. וכאשר ראיתי שמלכות רוסיה רוצה להוציא גזירות רעות על היהודים אשר במדינתנו, אשר לא נשמע עוד כזאת בשום מלכות, אזי המשכתי אלי את השר של מדינת רוסיה, ודיברתי עמו כל הענין באר היטב, שבאם לא יראה להשקט תיכף ולבטל הגזירות רעות האלו שלא יצאו לאור, אזי אעקור את כל ממלכת רוסיה מידו

קודם. ותמצא שדרשו ז"ל (שמות רבה שם) בתיבת הקריב ולא אמר קרב ירצה שהקריב לבן של ישראל לאביהם שבשמים, וכן היה דכתיב ויצעקו בני ישראל אל ה'.

מידת הבטחון

הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א היה כידוע בעל צדקה גדול ומפורסם, ופיזר הון רב לצדקה. ואף שלצרכיו ולצרכי ביתו היה מצמצם מאוד, לצדקה היה מהפך את טבעו ומפזר הרבה. ידוע שהרה"ק מסלונים זיע"א שלח את בנו לצאנז, כדי שילמד את מידת הצדקה. וביאר לו הטעם ששולחו אליו, כי אני מטבעי הנני פזרן, ואין בזה רבותא במה שאני מפזר לצדקה, אבל הרה"ק מצאנז הוא מטבעו קמצן, ויש בפזרון צדקתו עבודה רבה ונשגבה.

בהזדמנות אחת היה צריך הרה"ק מצאנז לנסוע לעיר ווינה, לצרכי רפואתו, שכן היה חולה על רגלו שנים רבות, ובנסיעתו התלווה אליו בנו הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זצוק"ל. בדרך בהיותם ברכבת, נפגשו עימו שם שני תלמידי חכמים נכבדים, מנכדי הגאון בעל 'נודע ביהודה' זצוק"ל, והרב מצאנז קיבלם בכבוד גדול ובסבר פנים יפות, כיאות לנכדי הנודע ביהודה. הרה"ק מגארליץ העריך שמסתמא ידברו עם אביו בלימוד עוד זמן ממושך, והניחם לדבר עם אביו, והלך לו.

לבינתיים, הציעו הם לפני הרה"ק מצאנז, שבהיותם עסוקים כעת בדבר מצוה של פדיון שבויים, אולי יוכל לסייע בידם בתרומה הוגנת כראוי לכבודה של מצוה. לא היסס הרה"ק מצאנז, ומיד הוציא את כיס הממון שהכין

ואמר 'ופרעה הקריב', פירוש, לא עשה סדר הרגיל להקדים העם אלא הקריב עצמו קודם לעם, 'וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים', פירוש, שר של מצרים כנזכר, פירוש, לצד שפרעה הקריב והשר היה לפניו עומד זה היה סיבה לראות ישראל השר ששמו מצרים נוסע וגו', והם לא יוכלו דעת סיבת השר שאינו אלא לעמוד לפני מלך כנהוג כי אין מנהג המלך להקדים למחנה והם ראו השר 'נוסע אחריהם', פירוש, קודם המחנה, לזה רעשו כי חשבו כי שרי מעלה באו לערוך עמם מלחמה.

והגם שקדם להם מה שקדם לא הספיק להם כשראו מלאכים באו להלחם עמם כי הוא אות כי ה' חזר ממחשבתו הטובה כי זולת זה לא היה מסכים על מלאכו לבא כנגדם ולזה צעקו וגו'. ואילו לא היה פרעה מקדים או אם היה סדר הרגיל שיקדים המלך הם היו תולים הדבר כי לא למלחמה בא אלא לעמוד לפני המלך כחוק שרי מעלה עם כל מלכים אשר הם ממונים עליהם ולא היו מפחדים, ובזה נתיישב הענין וישוב הכתובים.

מוסיף רבינו האור החיים לבאר כי שתי סיבות היו לכך שהקב"ה לא מנע משר של מעלה של המצריים מלבוא לשם:

וטעם שלא מנע ה' המלאך מבא, לב' טעמים: הא' כדי להורגו לפנייהם כאומרו וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים ואמרו ז"ל (זהר ח"ב נב:): **שיכוין על השר ששמו מצרים, וטעם ב' אלהים חשבה לטובה כדי שיפחדו ויחזרו בתשובה שלימה ויקרבו לבם לשמים כדי שבאמצעות זה יעשה ה' להם הנס העצום של קריעת ים סוף ודבר זה לא הובטחו בו**

לא יכל לתת מנוחה לנפשו בשפל מצבם הקשה, והחליט לצאת אל העיר הגדולה ולנסות להשיג מעט מעות באיזו שהיא דרך, או לפחות מקום אכסניה שיתאים לאביו הקדוש. היה הרה"ק מגארליץ מתרוצץ ברחובות העיר אנה ואנה, ואילו הרה"ק מצאנז יושב ועוסק בתורתו במנוחה ושלווה.

לא עברה שעה קלה, והנה נכנס לבית המדרש יהודי בלתי מוכר, צורת פניו ענתה בו שמארץ אשכנז הוא בא, ונראה כגביר נכבד. בראותו לפתע באחת הפינות את הרה"ק מצאנז יושב והוגה בתורה, רץ תיכף אליו בשמחה רבה ובפנים קורנות ונתן לו ברכת 'שלום עליכם' והתעניין בשלומו. עד מהרה התברר לו להרה"ק מצאנז שזהו חברו מנוער שלמד עימו יחד לפני שנים רבות אצל חמיו הגדול בעל 'ברוך טעם' בלייפניק, ומאז עברו שנים רבות שלא נפגשו. האיש דרש בשלומו ובשלום תורתו, ושמח לראות שבמשך השנים לא נס ליחו והוא עולה ומתעלה בתורתו, והחליפו ביניהם כמה זכרונות מימים ימימה, כדרכם של חברים לספסל הלימודים.

אדהכי והכי, שואל החבר את הרה"ק מצאנז: הלוא מקום מושבכם הוא בעיר צאנז הרחוקה, שם אתה משמש ברבנות וכאב בית הדין, מה אפוא הביאכם הלום לווינה? סיפר לו הרה"ק מצאנז שלצרכי רפואת רגלו החולה נאלץ לעשות את כל הדרך הרחוקה הזו כדי לדרוש בטובי הרופאים שבוינה. המשיך הלה והתעניין על מקום האכסניה, והרה"ק מצאנז ענה לו דברים כהווייתו, שלבינתיים נשאר הוא כנראה ללון כאן בבית המדרש, זאת מאחר ולא נותר לו מכל כספו מאומה! החבר שהיה

בשביל הנסיעה לווינה, שהיה בו סכום גדול מאד שנצרך להם בשביל הוצאות הדרך ולתשלום הרופאים וצרכי הרפואה, ושאר הוצאות שיצטרכו שם וכו', ולעיניהם המשתאות רוקן את כל כיס המעות עד הפרוטה האחרונה ממש ונתן להם לצדקה.

בהגיע הרכבת לווינה רבתי, וירדו מן הרציף אל תוככי העיר הגדולה והסואנת, ביקש הרה"ק מגארליץ מאביו מעט מעות כדי לשכור עגלה שתיקח אותם אל אחד המלונות בעיר, בו ישוהו כל עת הימצאותם בעיר. שח לו הרה"ק מצאנז כל אותו המעשה, שנתן את כל מעותיו משלם לנכדי הנודע ביהודה, שביקשוהו ברכבת עבור פדיון שבויים, ועתה אין בידו אף לא פרוטה לפרוטה, לא על הוצאת המלון, וגם לא על שכירת עגלה.

הרה"ק מגארליץ נחרד מאוד, הכיצד יתכן להגיע לעיר זרה בלא כלום?! אף לא פרוטה אחת. ומה עושים עתה? הלא עומדים הם כאן במרכז רחוב העיר, עיר זרה ומנוכרת שרובה גויים גמורים ובוודאי שכמעט לא היו בה חסידים, ואין יודעין לאן לפנות. הרה"ק מגארליץ פנה אפוא אל אביו הקדוש ושאל בדאגה רבה: מה אם כן נעשה עתה? אמר לו אביו, באין בידינו לא אפשרות שהייה בבית מלון, ואף לא לשכירות עגלה, ניכנס אפוא לבית מדרש סמוך, לפחות ללמוד קצת.

נכנסו השניים לבית מדרש באזור, הניחו את חבילותיהם בצד, והרה"ק מצאנז ניגש היישר אל ארון הספרים, הוציא גמרא והחל ללמוד בדבקות גדולה כדרכו, תוך שהוא שוכח לגמרי עולם ומלואו, כמי שלא איכפת לו כלל אם הם כעת בווינה או בצאנז. הרה"ק מגארליץ

נמצא בווינה? אותו ריבונו של עולם שנמצא עימנו בצאנז, נמצא גם כאן בווינה! (טיב הקהילה' פרשת תצוה).

על הפסוק (שמות טז ד): **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וּלְקַטּוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנֻסְנוּ הֵילֶךְ בְּתוֹרַתִי אִם לֹא**, כתב הרה"ק האביר יעקב זיע"א תוכחת מוסר בעניין מעלת מידת הבטחון של לומדי התורה. ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם':

אפשר לרמוז על כל העוסק בתורה, דצריך להיות בטחונו בה' יתברך ולא יהיה להוט אחר קבוץ הממון, שיחשוב בדעתו לומר: כשיהיה לו ממון ויהיה מזונו מצוי בידו, אז יהיה לבו פנוי לעסוק בתורה, דעל זה אמר התנא (אבות פ"ב מ"ה) 'אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה', אלא ישים בטחונו בה' ויאמר: הכל בידו יתברך, ומה שראוי לי יבוא לי. והעיקר היא עבודת ה'. ואם לא יתהלך בדרך זו, אי אפשר לו לעסוק בתורה. וזה שאמר 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', אני הוא הממטיר, שהפרנסה תלויה בידי, והטרחא יתירה שטורחים בני אדם היא לחינם. וזהו 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', אני הוא הממטיר והפרנסה היא בידי, ולכן העם לא יהיו להוטים לאסוף הממון, רק יבטחו בה' ויצאו 'ולקטו דבר יום ביומו', ובזה יהא ניכר 'הילך בתורת אלהים', דאם יבטחו בה' בזה יבואו לעסוק בתורה כראוי ואם לאו ודאי יבטלו מן התורה, וזהו 'הילך בתורת אלהים'.

גביר נכבד ועשיר גדול התרגש מאוד למשמע אזנו, וכמובן שהוא לא יכול היה לראות את חבירו הטוב בצרתו, ועל אתר הוציא סכום הגון מאד, שיש בו כדי לכסות את כל ההוצאות שיצטרך הרבי בווינה, די והותר! הרבי הודה לו, ובכך נפרדו לשלום ובברכה לבבית, והרבי התיישב מיד חזרה והמשיך בתלמודו וכתחילה, ועד מהרה צלל לעומק נבכי הסוגיא שעסק בה.

אחר עבור זמן, חזר הרה"ק מגארליץ לבית המדרש בפחי נפש, הוא היה שבור ומדוכדך על שלא עלתה בידו לביתיים למצוא שום עצה או ממון, ולא ידע את נפשו, מה עושים כעת, היכן יניח צדיק את ראשו הלילה. בהיכנסו לבית המדרש ראה את אביו יושב באוהלה של תורה, ולן בעומקה של הלכה במנוחה ובשלוה, ונראה כמי ששכח לגמרי היכן הם נמצאים, מסרת נסיעתם, וגודל המצוקה הקשה שנתונים בה כעת. הוא ניגש אל אביו והוכרח להוציאו מתלמודו, ולהעמידו על חומרת המצב.

לתדהמתו שלף הדברי חיים מכיסו את חבילת השטרות שקיבל זה עתה מאותו עשיר, והראה לבנו. הרה"ק מגארליץ השתומם למראה עיניו, הכיצד יתכן כזאת? כי הנה הוא התרוצץ כאן בעיר כמה שעות וניסה את מזלו אצל הרבה אנשים, ואף אצל הגבירים הגדולים, ולא הצליח להשיג כמעט כלום, ואילו אביו שלא זו מבית המדרש פתאום השיג סכום נכבד שכזה? סיפר לו הרה"ק מצאנז שנכנס כאן ידיו מנוער משכבר הימים, והעניק לו סכום זה. ובראותו את השתוממותו של בנו מן המופת והישועה המופתעת, אמר לו הרה"ק מצאנז בפשיטות: "וכי מה חשבת שהקב"ה לא

סידור מתיבתא 'אביר יעקב'

פתח היכלות של מעלה, ושער לכוונת הלב בתפילה
 תפילה עם הבנה כוונה, רגש והתעלות
 תפילה שתעלה לשער השמים להתקבל לרחמים ולרצון
 הסידור המבאר כל תפילה ופיוט, עם הקדמות מבואות ומילואים
 סידור שלא תפסיק להתפלל בו, ומביא להתחדשות וטעם ערב בתפילה
 ולוואי יתפלל אדם כל היום כולו

אור הגאולה לישרי לב

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמונר שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי חיים פלאגי זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך